

התקבצו

בית וועד לחניכי הישיבות
העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב זיע"א

י"ל ע"י ארגון נעשה ונשמע
טל: 0722-47774 פקס: 0722-155-701
דוא"ל: m072247774@gmail.com

דרכה של תורה

מאמר תורני בנושא ע"פ תורת מוהר"ן

'התעוררות' מול 'התחזקות'

ולתנהג כמו שצריך - אילו רק 'עוררו' את עצמם, ולא יתנו לעצמם ליפול לשינה ועצלות, ולא ילכו שולל אחר היצר שמנסה להכשיל אותם. אבל מה נעשה - שזה פשוט אינו נכון; ראשית, משום שהתורה בעצמה מגלה לנו ש'אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', והרי רק משום כך ניתנה לנו מצות התשובה - משום שאין בידנו להצליח בשלמות, ואנו זקוקים לכלי שבכוחו לתקן. 'תירה מזאת - התשובה היא אחד מהדברים שקדמו לעולם, משמע העולם אינו יכול להתקיים ולו רגע אחד בלי כח התשובה; במילים אחרות: העולם לא יכול להתקיים רגע אחד מבלי נפילה או מכשול וחוסר הצלחה.

אחת מהיסודות במשנתו של מוהר"ן מברסלב זיע"א - היא 'תורת ההתחזקות'. בכל הספרים - בפרט בספרי המוסר ושיחות המגידים והמשגיחים - הביטוי 'התחזקות' משמש כמילה נרדפת ל'התעוררות', כאשר שניהם משמשים לאותו עניין, כאומר: 'תתעורר' ו'תתחזק' שלא לישון את ימיך אלא לעשות את תפקידך; אך במשנת מוהר"ן יש להם ביטוי שונה, וכמעט הפוך; 'התעוררות' מבטא את התנועה החיובית שבה מוטל על האדם 'להתעורר' ולעשות, ו'התחזקות' מתייחס למצב שלילי של 'חוסר הצלחה', והוא בא ללמד אותנו כיצד 'לחזק' את עצמו ולהחזיק מעמד' בכל אופן, בלי להישבר מכך.

וכיחודה ועוד לקרא - באה המציאות ומאשרת זאת; אכן, החיים של כל יהודי מלאים בעליות ומורדות, הצלחות וכשלונות, מצוות ולצערנו גם מעידות - וזאת גם אצל אלו החפצים באמת להיות יהודים כשרים ולקיים את כל דברי התורה - אחת לא נעדרה.

משכן, לא ייתכן בשום אופן שהתורה משאירה רק רשימה של דרישות והוראות והולכת לה, כשהיא

עומדת בצד וממתינה לראות אותנו מבצעים אותה אחת לאחת. לא ייתכן שהיא איננה משאירה רשימה גדולה לא פחות של הוראות כיצד להתנהג במקרה ש'לא'... הרי 'לא ניתנה תורה למלאכי השרת' ו'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו', ואם הבורא בעצמו יודע שכבני אדם אנו מוכרחים גם לכשלונות - בוודאי נתן בידנו את הכלים והעצות גם עבור המצבים הללו, והם בוודאי כתובים בתורה.

עליה וירידה זוהי, אם כן, מהותה של תורת ה'התחזקות' - תורה שלמה שמתמקדת בנושא הזה, כשהיא נותנת לו מקום מרכזי ומכובד. 'בתורה' זו מתבארים הסיבות שעומדות מאחורי הנפילות, כיצד מתמודדים אתם בשעת מעשה ולאחריו; וכיצד הופכים אותם בעצמם לתנופה גדולה ולעלייה מחודשת, שפעמים רבות לא הייתה יכולה להיות בלעדית!... כשנכנסים לעולם המופלא הזה - מגלים שבעצם זו תורה שלמה. שאכן מופיעה בצננה וברזנו בכל רחבי התורה - החל מהתנ"ך, ממשיך בדברי חז"ל הקדושים בגמרא ומדרשים, וכלה בדברי בעלי המוסר לדורותיהם, ראשונים ואחרונים. אם כי מטבע הדברים, וכפי שיתבאר, חלק ה'נגלה' של התורה אינו עוסק בו בגלוי ובפירושו. ועיקר

הנושא הזה טעון לימוד מעמיק ורחב; מהות ה'התחזקות' מהי, מה הם יסודותיה, האם אין בה סכנה לבוא לידי רפיון חלילה, והאם אין בזה סתירה ל'התעוררות' הנצרכת ללא ספק.

מובן, שקשה לרכו במאמר אחד את הנושא - שתופס מקום מרכזי כל כך במשנת מוהר"ן, כאשר בתוך הספר 'ליקוטי מוהר"ן' מוקדשים לנושא זה קרוב לעשרה מאמרים, ועוד מאות של 'דרושים' בליקוטי הלכות. ואף התחבר ליקוט מיוחד ששמו 'משיבת נפש', שבו הוא מלקט בקצרה את היסודות של הנושא מתוך הספרים הללו. ולכן במאמר זה נעשה הצצה קלה לעולם מופלא זה, וטעימה קלה על קצה המזלג, וא"ה עוד חזון למועד להרחיב בו.

הצלחות וכשלונות

'תורת ההתחזקות' פותח פתח לעולם חדש - שלכאורה אינו קיים. התורה לכאורה תפקידה אחד: ללמד מה 'צריך' לעשות! ומכאן ואילך תפקידו של האדם לעורר עצמו ולקיים את מה ש'צריך' לעשות. כשעליו בלבד מוטל למצוא את הדרך ולחזור אחר עצות כיצד למלאות את תפקידו. אין זה מתפקידה של התורה לכאורה להתייחס למי שאינו מצליח לעשות את מה ש'צריך'. ואכן, הספרים רובם ככולם - הן בהלכה והן במוסר - עוסקים לבאר את 'חובתו' של האדם, ולכלל היותר מסייעים להבין כיצד נוכה לכך; מה העצות לזה ומה הם המונעים שמהם צריך להיזהר, אך אין בהם התייחסות מפורשת למציאות של 'בדיעבד' בה אדם פשוט אינו מצליח. הרושם שעולה מכך - הוא שלכאורה אכן כולם יכולים להצליח בהכל. אין מי שלא יכול, ואין משהו שהוא בלתי אפשרי. כולם אבל כולם יכולים ללכת בדרך הנכונה,

דבר המערכת

הניגון של אלול

שוב מגיע אלול, ושוב - ראש השנה.

כשהיינו ילדים - הכל היה בסדר. בסך הכל היה שנה מצוינת, וגם התקדמנו הרבה [מכיתה א' לכיתה ב', מב' לג', וכן הלאה]. אז מה הבעיה להתחיל שנה נוספת? דווקא יכול להיות מעניין.

אבל זהו, שאנחנו כבר לא ילדים, והעסק הזה נהיה משעמם או מלחין. עברה שנה שלמה - ואני לא מרגיש שהתקדמתי, פחות או יותר על אותה משבצת של אלול תשע"ז... אז מה כבר יכול להיות בשנה הבאה!?!...

אלול וראש השנה בשבילנו - הוא בסך הכל 'תעודת עניות'; הזדמנות להסתכל במראה, ולהסיק ש'חבל על הזמן', כנראה שלא הולך להיות ממני 'בשורה מיוחדת' מי יודע מה...
סוג של 'עונש', שצריך לספוג אחת לשנה.

זה אולי מצדינו. מלמעלה - מדובר בתמונה שונה לגמרי.

שנה שלמה השם יתברך יושב ומצפה. הוא אומר לעצמו כביכול, ולכל מי שמגיע 'להתלונן' [לקטרג]: חכה, חכה, אל תסתכל עליו עכשיו... כעת הוא בתוך הטרדות, בתוך הבלגן, בתוך הנסיגות. חכה חכה, יגיע 'אלול', יגיע 'ראש השנה' - ואז תראה איזה 'נשמח' שהוא...

אלול, בשביל הקב"ה - הוא הזמן להיפגש, הזמן להתפייס, הזמן להתחבק - ולהיזכר מי אנחנו באמת.

דור מאובק, אנשים עייפים, עולם עמוס ורעשני - אבל בתוך כל זה מסתתרת אמת, אמת שנקראת 'אני לדודי ודודי לי', אמת נפלאה ופנימית שרוחשת מתחת לפני הקרקע, עמוק עמוק מתחת לכל הרעש הבלגן והעייפות.

והאמת הזאת מתגלה ב'אלול'. זו אמת שאף אחד לא יודע עליה, זו אמת שקשה לראות אותה, אבל ב'אלול' זה קורה; פתאום מתעורר הצליל הזה מחדש, כמבצבץ מלמטה ומזרים טל של תחייה!

זו ההזדמנות שלנו - לדעת מי אנחנו באמת.

נכון שאני בתוך העולם המבולבל הזה, ונכון שאני כבר כמעט הפכתי חלק ממנו, וכבר נבלע בתוך הרקע והרעש. אבל באמת אני שייך לעולם אחר, ומחובר לתדר אחר לחלוטין - תדר מתוק, של קרבה, של אהבה נצחית, ושל ניגון ששום דבר לא יכול לו.

השופר של אלול ושל ראש השנה - הוא שפה מיוחדת שיש לנו עם בורא עולם. שפה שאין לשום נברא, שפה שאין לה אפילו אותיות ומילים; רק קריצת עיניים עמוקה ומשמעותית - אבא, אני שלך! זכור אותי, ותעזור לי לזכור אותך!!!

ואלול כזה - מה היינו עושים בלעדיו?

הנושאים הבאים:

טבת - כבוד
שבט - תוכחה ומחלוקת
אדר - הזמן והמקום

תשרי - התחזקות [ב]
מרחשוון - ידיעה ובחירה
כסליו - מנוון ופרנסה

הגילוי והביטוי לעולם זה - נמצא בפנימיות התורה, החל מדברי הזוהר והאר"י הק', כמשיך בתורת החסידות - וכלה במשנת מוהר"ן, שנתן עליה דגש מיוחד, וכמעט שם עליה את כל כובד משקלו.

[בתוך הדברים יתבאר הסיבה לכך שתורה זו קשורה בעיקר לחלק הפנימיות, והטעם לכך שדווקא בצוק העתים וירידת הדורות - ניתן לכך דגש מיוחד יותר].

ולכשנבין מהותה האמיתית של ה'התחזקות' - נראה מומילא כי אכן ה'התעוררות' וה'התחזקות' - אינם שני דרכים שונות, ובוודאי לא סותרות, אלא שני צדדים של אותה המטבע. ולא רק ששניהם נצרכים, אלא שהם הולכים ממש יחד יד ביד, ומלווים יחדיו את האדם בכל פסיעה ובכל צעד ושעל מחייו ועבודתו, כאשר הם משלימים זה את זה, ושניהם יחד מביאים את האדם לאותה מטרה, שהיא - ההתקרבות לה'!

רחמנא ליבא בני

ובכן, אילו ב'מעשים' חפץ השם יתברך - הרי ש'הצלחה' נמדדת בכמות המעשים שכל אחד עושה; וככל שיותר פעולות טובות בידו - כך הוא גדול יותר ומוצלח יותר, וכן להיפך - ככל שפחות פעולות טובות בידו - כך הוא קטן יותר ומוצלח פחות, קל וחומר אם מעשים שאינם טובים בידו. וגם אמור להיות, שכל מי שבוחר בטוב - יצליח לעשות זאת, כי מאמר שבחר בכך - מדוע יימנע זאת ממנו.

אך האמת היא שאין הקב"ה חפץ ב'מעשים' אלא ב'רצון'. והראיה לכך: אדם שקיים מצוה מבלי לכוון לשם מצוה, אלא כמתעסק בעלמא - אין זו מצוה, ואפילו להסוברים שאין הכוונה מעכבת, אבל בוודאי אם כיוון שאינו רוצה לעשות את המצוה, אלא הוא מוכרח ואנוס לעשות זאת - אין בזה כלום. ולהיפך - אדם שכן בחר לקיים מצוה, ונאנס ולא 'עשאה' - מעלה הכתוב כאילו עשאה. זאת אומרת - שעיקר המצוה איננה 'עשייתה' אלא ה'רצון' שעומד מאחוריה.

את היסוד הזה אומרים חז"ל במילים 'רחמנא ליבא בני', וכמו שכתוב 'תנה בני לבך לי'; כלומר, השם יתברך רוצה את הלב שלנו ואת הרצון, ולא דווקא את המעשים. והרעיון שמאחורי הדברים הוא שעיקר הבחירה שהשם יתברך רוצה מאתנו - הוא שנבחר 'בו', כלומר - להאמין בו, לאהוב אותו, ולהתקרב אליו. כאשר כל התורה והמצוות - הם בסך הכל האמצעים איך להגיע לזה, ונמצא שמי שעשה את האמצעי' בלבד, בלי לרצות את ה'מטרה' - אין בכך כלום, ואילו מי שבחר ב'מטרה', ובסך הכל לא הצליח לקיים את האמצעי' - השיג את העיקר.

[מובן מומילא, שרצון אמיתי וכנה - אמור להביא את האדם לעשייה, ויתירה מכך - גם מי שנאנס, אין לו להסתפק בכך ש'כאילו עשאה', אלא עליו להמשיך לרצות ולהתעסק שיהיה 'עשאה' ממש, כמבאר כל זה בליקוטי מוהר"ן סימן ס"ו. ובעז"ה יתבאר העניין א"ה תחת הנושא 'רצון'].

הצלחה אמיתית

משכך, מובן מומילא ש'הצלחה' איננה נמדדת בכמות של מעשים, אלא בכמות של לב ורצון שיש מאחוריהם, וכפי שמדגיש הרמב"ם (הלכות תשובה ג, ב) שמשקל המצוות והעבירות אינו לפי ראות עיני בשר ודם, אלא לפי דיעתו של בוחן כליות ולב, כי רק הוא יודע כמה לב ורצון יש לאדם, וממילא כמה הערך שיש לפעולותיו.

ומסיבה זו בעצמה - לא כל מי שבוחר בטוב מצליח לעשות זאת. כי אזי מומילא הוא עלול להיתפס אל האמצעי', לעשות ממנו עיקר, ולשכוח את ה'מטרה' העיקרית, שהוא הבחירה בהשם יתברך. פשוט מאד: אילו אדם מצליח ללמוד, להתפלל, לקיים את כל המצוות, ובכל תכניותיו הרוחניות - באופן טבעי הוא מרגיש טוב עם 'עצמו', ומתחיל ליהנות מעצם ההצלחה, כשבוהו, התורה והמצוות ועבודת ה' הופכים להיות אצלו אמצעי להגדלת עצמו, תחת שימשו אותו כאמצעי להתקרב לה'. וזה גם 'גרום לו 'לעצור' באיזה שלב - כאשר הוא מספיק 'מרוצה' מעצמו, ומרגיש ש'הגיע' אל המטרה [שסימן 'לעצמו'] ואין לו לאן להמשיך ולהתקדם.

אי לכך, דרכו של 'בוחר אמיתי' - רצופה בעליות וירידות, הצלחות וגם כשלונות - בכדי להזכיר לו כל הזמן מה המטרה האמיתית. כאשר בתחילה הוא בוחר להתקרב לה', ובשביל זה הוא מתחיל לעסוק בתורה ומצוות ועבודת ה', ואז באיזה שלב כשהוא מתחיל לעשות מזה 'מטרה' - פתאום הוא מפסיק להצליח... ואז, אילו ימשיך לתפוס ב'אגו' ובתדמית 'המוצלח' שבנה לעצמו - הוא אמור להישבר ולא להמשיך. אך זו בדיוק ההזדמנות עבורו 'להיזכר' מה התכלית האמיתית, ואז להתחדש ולחזור שוב לעבודת ה' מתוך חתירה אל האמת, וממילא גם לא 'להיעצר' בשום שלב, אלא לעסוק תמיד בחיפוש אחר התקרבות לה' יותר ויותר.

ואז, כשהוא שוב נתפס לחיצוניות וגאווה - הוא שוב נופל, ושוב צריך להיזכר באמת ולהתחדש, וכך חוזר חלילה, עד שבמשך הזמן נבנה אצל האדם יותר ויותר הבהירות: מה מטרת חייו, ובשביל מה הוא רוצה לבחור בטוב. וככל שהוא יותר זוכר זאת - כך הוא יכול יותר להצליח, מבלי הסכנה שישכח את המטרה. ואז גם מומילא - פחות אכפת לו ה'הצלחה' כשלעצמה, ויותר חשוב ה'תוצאה', שהיא ההתקרבות לה'.

זהו אם כן החיבור בין ה'התעוררות' וה'התחזקות' - כאשר שניהם הולכים כאחד; על האדם 'לעורר' עצמו להיכנס לעבודת ה', ויחד עם זה 'לחזק' את עצמו כשלא הצליח, וזה בעצמו יביא אותו שוב 'להתעורר' וחוזר חלילה.

זו היא הפסיעה הראשונה בתורת ההתחזקות. בהמשך א"ה יתבאר העניין בהרחבה יותר, ומדוע 'תורה' זו שייכת יותר לפנימיות התורה, ובמיוחד לדורות הללו. ויחד עם זה יתבארו היטב בעז"ה היסודות: ידיעה ובחירה, כבוד, ירידה לצורך עליה, התחדשות ועוד.

דרך הלימוד - במשנת מוהר"ן

כאשר באים לדון על דרך הלימוד במשנת מוהר"ן, צריך לברר קודם מהי תכלית הלימוד, ורק אחר כך נוכל לדון מהי הדרך להגיע לזה. והנה למדנו בדברי מוהר"ן (ליקוטי מוהר"ן תניינא עא; שיחות הר"ן יז) שאמר: 'אשרי הוזכה להרגיש נעימות התורה, כי יש נעימות בתורה, וזהו העיקר, לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה'.

מה זה 'להרגיש נעימות התורה'? לפי הבנתי הכוונה שכאשר אדם לומד תורה, ולא משנה כלל מה הוא לומד, פסוק, משנה, גמרא, הלכה, זוהר וכו', ירגיש נעימות מעצם זה שהוא לומד תורה, ולא שהנעימות תהיה רק מהחכמה וההשגה שמישיג, אלא גם אם לומד דבר שכבר יודע, או שלומד באופן פשוט מאד, תהיה לו נעימות מעצם זה שהוא עוסק בדבר ה'.

ולגבי דרך הלימוד, ידוע שאין דעות בני אדם שוות ואי אפשר לתת דרך לימוד שוה לכולם, יש הנוטים להעמקה ויש לבקיאות, יש הנוטים למשא ומתן ויש להלכה פסוקה, יש למקצוע זה ויש למקצוע אחר.

אבל דבר אחד ברור לגמרי על פי משנת מוהר"ן, שבכל דרך לימוד שיבחר לו האדם צריך לראות שהדרך תתאים למטרה, ואם מטרת הלימוד (מלבד המטרה הבסיסית של לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא) היא להתחבר לקדוש ברוך הוא ותורתו על ידי הרגשת הנעימות שיש בתורה, הלימוד חייב להתאים למטרה הזו, וכל אחד יכול לדעת על עצמו איזה אופן של לימוד עוזר לו להרגיש את הנעימות שבתורה ואיזה מפריע לו, ובדרך כלל הלווץ את עצמו ללמוד באופן שלא מתאים לטבעו, קשה לו להרגיש את הנעימות שבתורה.

ומה שבעיקר חשוב הוא שהזוכה להרגיש את הנעימות שבתורה, יבוא מומילא לידי התמדה, כי אם יהיה לו חשק ללמוד מומילא יתמיד בלימודו, ומעלת ההתמדה והקביעות בלימוד היא גדולה ונפלאה מאד (שיחות הר"ן יט, מכתב הנדפס בראש ספר עלים לתרופה), ואם יזכה להיות מתמיד, יוכל להגיע להשגות גדולות בתורה, ולא משנה באיזה דרך ילמד, מה שאין כן מי שאינו זוכה להרגיש הנעימות שבתורה, גם אם הוא לומד בדרך ה'נכונה', לא יוכל להתמיד בלימודו, וממילא גם לא יגיע למדרגות גדולות בידיעת התורה.

כי באמת מציאות התורה גבוהה מכל מה שאנו יכולים להשיג, ויש מציאות של נעימות מעצם ההתקשרות לדבר ה' כאשר לא מקלקלים את הנעימות הזו עם מטרות אחרות, אולם כאשר האדם מחפש דווקא את ההשגה והחכמה שבתורה ונהנה רק ממנה, הוא מגביל בדעתו את מציאות התורה למה שהוא מבין, ואינו זוכה להתחבר למציאות השורשית יותר של התורה שהיא הרבה למעלה מהשגתו.

והדרך להשיג את הנעימות שבתורה (כמו גם של כל מציאות רוחנית אחרת), היא רק כאשר ניגשים ללימוד בגישה של תמימות ומתוך אמונה פשוטה שיש בדבר תורה הזה אור גדול שנותן לי חיות נצחית, ורק מכח התמימות הזו ניתן להגיע להרגשת הנעימות שבתורה ולעסוק בתורה במדרגת עץ החיים, שאז מרגישים את הנעימות שיש בעצם התורה, ואילו כאשר ניגשים ללימוד עם 'חכמה' ומחפשים רק להבין את החכמה שבדבר ולא מתחברים בפשטות לעצם מציאות התורה, אזי עוסקים בתורה רק במדרגת עץ הדעת טוב ורע (עיני אדיר במרום מאמר רישא וסופא בענין הסוד העמוק של התמימות, שהוא להיפך מענין עץ הדעת טוב

התחזקות

תיקן את הנפילה, וזכה לקדושת הברית.

יעקב: מה הקשר בין התחזקות לבין קדושת הברית?

משה: עיקר הנקודה של שמירת הברית, היא שמירת הברית והקשר' שלנו עם השם יתברך. ועל כן, יש בזה שני סוגי נסיונות; יש את החלק הראשון של הנסיון - שאדם נמשך אחרי דברים שמנתקים אותו מברית האהבה עם הש"ת. אבל מיד אחר כך יש חלק שני של הנסיון, והוא: להילחם על הקשר הזה, שלא לתת לו להתנתק בעקבות הנפילה.

והמלחמה של היצר הרע איננה רק על החלק הראשון, אלא גם ובעיקר על החלק השני - לתת הרגשה לאדם כאילו הוא לא שייך לקדושה ולברית, וכביכול אין לו שום שייכות לכל המושג של התקרבות לד'. ובוהו הוא מנסה להרוויח שני דברים; ראשית, שעל ידי ההרגשה הזאת הוא ימשיך ליפול בנסיונות הבאים, ושנית וזה העיקר - שעצם ההרגשה של הריחוק היא היפך משמירת הברית.

ועל כן אמרתי לך שבעניין הזה בדווקא מצוי יותר הנסיונות של חלישות הדעת והרגשה של נפילה - כי זה בעצמו המלחמה על קדושת הברית, להילחם על הברית בעצמה, להתעקש עם היצר הרע, שבאמת אני כן שייך לקדושה, ואני כן קשור לד', וזאת על ידי שמזכיר לעצמו איך שבאמת הוא כן מתגבר הרבה מאוד, וכיוצא בזה.

יעקב: אני מבין מדברך, שהעניין של 'התחזקות' אינו רק בשביל שהאדם יהיה לו כח לעסוק בתורה ובמצוות וכיוצא בזה, אלא הוא עבודה בפני עצמה - להרגיש שיש לו שייכות להשם יתברך, וזה חלק משלימות קדושת הברית?

משה: אכן כן. וזה עצמו עיקר מלחמת היצר ובפרט בדורנו - להפסיק את הקשר הפשוט והאמיתי והחי שבין כל יהודי להשם יתברך, ואחד הדרכים החזקות ביותר של היצר הרע הוא על ידי הלישות הדעת שהוא מכניס בלב על כל הפגמים והחטאים, ועוד נדמה שזה מצוה של תשובה וכו', ובאמת לא מיניה ולא מקצתיה, אלא זה פשוט פגם הברית.

[כי אמנם בוודאי יש מצוה של תשובה שצריך לעסוק בה כל זמן, אבל את דרך התשובה צריכים גם כן לקבל מהצדיקים כדי שזה יהיה בצורה הנכונה. וכבר דיברנו פעם על דרכי התשובה (גליון 9 - אב תשע"ה), ואולי בהזדמנות נרחיב על זה עוד].

יעקב: אחר כל הדברים האלו בחשיבות עניין 'התחזקות' - נשאלת כמובן 'שאלת המליון' - מה הדרך והעצה להתחזק? שהרי למרות שאנו יודעים את כל הדיבורים האלו, בכל אופן קשה מאוד להתחזק בפועל!?

משה: ראשית צריך לדעת שההתחזקות אינו עניין 'פסיכולוגי' בעלמא, אלא 'תורת אמת' גבוהה ועמוקה. ולכן אין די בעצם

יעקב: שלום משה, מה שלומך? כבר זמן רב שלא ראיתי אותך! השתוקקתי מאוד לראות אותך ולהמשיך לשוחח בעבודת ד'.

משה: גם אני השתוקקתי לפגוש אותך. אבל כנראה שהשיחות שלנו לא כל כך נעימות ליצר הרע, ולכן הוא ניסה למנוע זאת, וכמו שמלמד מוהר"ן, שלפי גודל המניעות שיש על הדבר שרוצים לעשות - יכולים ללמוד את חשיבותו. ואם כן, נצטרך להתגבר על המניעות, ולהתחזק להיפגש יותר בקביעות בעז"ה.

יעקב: בפעמים הקודמות דיברנו על קדושת הברית; הן על עצם חשיבות העניין - שזה ממש יסוד היהדות, וזה עיקר הנסיון של האדם בעולם, והן הרבה יסודות ודרכים ועצות בעניין זה - איך להתרחק מהנסיונות, ולהרבות מאוד מאוד בתפילות ובקשות על זה, ועוד כמה וכמה עצות נפלאות.

אין לך מושג כמה זה עזר לי והחיה אותי, כי באמת כל יום ויום יש בזה נסיונות חדשים, וכל הדיבורים והעצות שדיברנו היו לי כמים קרים על נפש עייפה.

משה: אני שמח לשמוע. ובכן, במה נתמקד הפעם?

יעקב: אחד מהנקודות שהיה חדש עבורי הוא מה שהזכרת קצת בדרך אגב - שצריך כל הזמן להתחזק ולראות את הטוב, דהיינו את מה שכן מתגברים, ולא להתמקד ברע, דהיינו במה שלא הצלחתי.

וזה באמת נקודה חשובה מאוד, כי עיקר הנפילה היא מחמת ההרגשה הזו בעצמה 'שנפילתי', שזה בעצמו מביא את הנפילה הבאה, אבל אם מתבוננים כמה כן מתגברים [והרי באמת לכל אחד יש הרבה הרבה התגברויות, גם למי שנופל, וגם למי שנופל הרבה, וגם למי שנופל הרבה מאוד, אבל לעומת זאת יש הרבה הרבה פעמים שכן מתגבר; ובדרך כלל על כל נפילה, - יש כמה פעמים שלא נפל] וכשמטרגלים להתמקד בזה ולהתבונן בזה, ולהרגיש 'אני כן מתגבר' 'אני כן מצליח', יש הרבה יותר כח להתגבר שוב. אז אולי נרחיב קצת על הנקודה הזו?

משה: הנקודה הזאת היא תורת 'ההתחזקות'. והיא אכן נקודה יסודית וחשובה - ולא רק בנושא זה, אלא בכל פרט ופרט מעבודת ד', שבלי הרבה הרבה התחזקות - כמעט לא שייך להתקדם בשום פרט בתורה ועבודת ד'. אבל באמת הוא נצרך בעיקר בעניין הזה של קדושה, שבוהו מוכרחים ימים ונהרות של התחזקות כדי להתחזק מעמד.

יעקב: אכן, בעניין זה אדם נוטה מאוד להישבר ולהתייאש, יותר מכל דבר אחר. אבל מדוע זה אכן כך?

משה: בפשטות, מושום שאת הנפילות הללו מרגישים יותר, כי זה דבר שתופס את המח והלב, ועל כן הנפילה בזה מורגשת מאוד אצל האדם, ונדמה לו שהוא נופל לשאל תחתיות ממש.

אבל יש בזה נקודה יותר עמוקה, כי באמת כל העניין של קדושת הברית תלוי בהתחזקות. ולכן, דווקא בעניין הקדושה יש את עיקר הקושי להתחזק - כי אם יזכה להתחזק, אזי בזה בעצמו

דיעת הדברים, אלא צריך לזכות לקבל את התורה הפנימית הזאת, ובשביל כך צריך:

א. **תפילה:** כמו כל דבר טוב שרוצים לזכות - צריך להרבות בתפילה, ולבקש שזוכה להתחזק ולראות רק את הטוב.

ב. **תורה:** ללמוד את הנושא בצורה תורנית, מתוך הספרים שעוסקים בזה, וכגון בספר הנפלא 'משיבת נפש' שמלקט הרבה דברי התחזקות מתוך ליקוטי מוהר"ן וליקוטי הלכות, והרבה הרבה בחורים ואברכים העידו שחיייהם נשתנו לטובה בזכות הספר הזה. והעניין בזה - מלבד העובדה הפשוטה שכשלומדים יודעים כל מיני דרכי התחזקות, יש בזה יותר עומק; כי כח התורה הוא עצום מאוד, וכשאדם לומד דיבורי התחזקות שנתגלו ע"י הצדיקים הקדושים - בזה עצמו מונח אור עצום של התחזקות.

ג. **התחזקות גוררת התחזקות:** ככל שעוסק יותר בדרכי ההתחזקות - כך מסייעים לו משמעם להתחזק, בבחינת 'הבא ליטהר מסייעים אותו'.

יעקב: האם תוכל להסתייע מעט על קצה המזלג מהי תורת 'ההתחזקות'? האם זה אומר שאדם צריך להרגיש ש'הכל בסדר' ואפשר להמשיך הלאה? והאם אין בזה סכנה שיתרפה מעבודתו?!

משה: בוודאי שלא. כאמור, תורת ההתחזקות היא תורה רחבה ועמוקה ואי אפשר בשום אופן לסכם את הכל על רגל אחת, ועל כן צריך הרבה לעסוק בספרים שמדברים על עניינים אלו, אבל אם שמת לב כבר בתוך דברינו נלכלו כמה יסודות.

כי כפי שדברנו - עיקר ההתחזקות הוא ההסתכלות על הטוב. כלומר, אין הכוונה לומר על ה'רע' שזה 'טוב', ועל מה ש'לא בסדר' שזה 'כן בסדר', אלא שלא להתמקד ב'רע' ובמה ש'לא בסדר' כי אם במה שכן 'טוב' ובמה ש'כן בסדר'. והתוצאה של זה הוא שעל ידי זה מתברר שאני כן מחובר להשם יתברך. וזה כמובן לא גורם שום רפיון, כי אם להיפך - הרבה יותר התעוררות וחשק להרבות בעוד 'טוב', ולהתקרב עוד יותר להשם יתברך.

אך כיון שזמנינו אול, נצטרך להרחיב בזה בפעם הבאה. ועיקר הנקודה למעשה הוא - לא רק 'לדבר' אלא בעיקר להתרגל 'למעשה' - לחשוב מחשבות של התחזקות, כי לכולנו כבר יש מספיק ידיעות של התחזקות בראש, שהרי דבורנו התפרסמו מאוד כל הדיבורים בסגנון הזה, וכמעט אין מי שאין לו איזה דיבור של התחזקות שהוא יכול להתחזק מזה. אלא שיעיקר העבודה הוא להתחזק בפועל, וזה תלוי הרבה בתפילה על זה ובלימוד חלקי התורה ששייכים לזה, ובעיקר בהרגל המחשבה לחשוב מחשבות טובות, וכפי מה שאדם מתרגל בזה, כך הוא נכנס לזה באמת.

יעקב: החייתי בדברך. נקוה שבקרוב יפגש שוב ונוכל לשוחח עוד ולהרחיב בנושא.

טעימה מתורת מוהר"ן על הנושא

אֵלֶּה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן צָרִיךְ הַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל, לְחַזֵּק עַצְמוֹ מְאֹד מְאֹד, וְלִבְלִי לְהִסְתַּפֵּל עַל כֵּל זֶה כְּלָל. כִּי בְּאֵמֶת כָּל הַהִתְרַחֲקוֹת הוּא רַק כְּלוֹ הַתְּקַרְבוֹת כִּי לִי לִיקוּטֵי מוהר"ן תְּנִינֵינֵי סִימָן (מח).

כל הצדיקים עברו את זה

יְכַל תִּנְ"ל עֵבֶר עַל כָּל הַצְּדִיקִים, כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּיהֶם בְּפָרִישׁ, שֶׁנִּדְּמָה לָהֶם, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֵין מְסַתְּפֵל וְסוֹנֵה אֵלֵיהֶם כְּלָל, מִחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁזֶה זְמַן רַב, שֶׁהֵם מְבַקְּשִׁים וְיִגְעִים וְעוֹשִׂים וְעוֹבְדִים עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעֵדֵינּוּ הֵם רְחוּקִים מְאֹד מְאֹד, וְאֵלוֹ לֹא הָיוּ מְחַזְּקִים עַצְמָן מְאֹד לִבְלִי לְהִסְתַּפֵּל עַל זֶה, הָיוּ נִשְׁאָרִים בְּמִקוּמָם הָרִאשׁוֹן, וְלֹא הָיוּ זוֹכִים לְמָה שֶׁאָבִו (שם).

ככל שאתה רחוק יותר - כל נקודה טובה שווה יותר

וְהַכֵּל, אֶהְיֶה אֲחִי, חֲזַק וְנִמְצָן מְאֹד, וְנֶאֱחָז עַצְמָךְ בְּכָל הַכּוֹחַ לְשָׂאָר מִן הַעֲבוֹדָתְךָ, וְאַל תַּחֲוֵשׁ וְאַל תִּסְתַּפֵּל כְּלָל עַל כֵּל תִּנְ"ל אוֹ כִּיּוֹצֵא בָּהֶן. וְאִם אֵתָּה רְחוּק מְאֹד מְאֹד מִקְּדוּתְךָ, וְנִדְּמָה לָךְ, שֶׁאֵתָּה פוֹגֵם בְּכָל שְׁעָה מִקּוֹשֵׁי נְגִידוֹתְךָ, עִם כָּל זֶה כִּיּוֹצֵא בָּהֶן תִּדְבַּע, שֶׁאֵישׁ כָּזֶה שֶׁהוּא מִקְּוִשׁ כָּל כָּךְ

הַמְשִׁךְ בְּעִמּוּד הַבֵּא <<<

בית היין

התחזקות

ההתרחקות - היא רק התקרבות

כְּשֶׁאֲדָם נִכְנָס בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אֵין תְּדַרְךָ שֶׁמֵּרְאִין לוֹ הַתְּרַחֲקוֹת, וְנִדְּמָה לוֹ שֶׁמֵּרְחִיקוֹן אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, וְאֵין מִנִּיחִין אוֹתוֹ כְּלָל לִפְנֵי הַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם.

וּבְאֵמֶת כָּל הַהִתְרַחֲקוֹת הוּא רַק כְּלוֹ הַתְּקַרְבוֹת, וְצָרִיךְ הַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לִבְלִי לִפְל בְּדַעְתוֹ, חֵס וְשִׁלּוֹם, כְּשֶׁרָוָה שֶׁעוֹבְרִים כְּמֹה וְכִמֹּה זְמַיִם וְשָׁנִים, שֶׁהוּא מִתְגַּע בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּשִׁבִיל עֲבוֹדוֹת הַשֵּׁם, וְעֵדֵינּוּ הוּא רְחוּק מְאֹד, וְלֹא הַתְּחִיל כְּלָל לִכְנֹס לְשַׁעֲרֵי הַקִּדְשָׁה, כִּי רוּאָה עַצְמוֹ שֶׁהוּא מְלֵא עֵדֵינּוּ עֲבִיבֵי וְגִשְׁמִיּוֹת וְהַתְּקַרְבוֹת וְכִיּוֹצֵא גְדוֹלִים, וְכָל מֶה שֶׁהוּא רוּצָה לַעֲשׂוֹת בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם אֵיזָה דְּבַר שֶׁבִקְדָשָׁה אֵין מִנִּיחִין אוֹתוֹ, וְנִדְּמָה לוֹ כְּאֵלוֹ אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִסְתַּפֵּל עָלָיו כְּלָל, וְאֵין רוּצָה כְּלָל בְּעֲבוֹדָתוֹ, מִחֲמַת שֶׁהוּא רוּאָה שֶׁהוּא צוֹעֵק בְּכָל פַּעַם וּמִתְחַנֵּן וּמִתְנַפֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּעֲזָרֵהוּ בְּעֲבוֹדָתוֹ, וְאֵין עַל פִּי כֵן עֵדֵינּוּ הוּא רְחוּק מְאֹד מְאֹד, עַל כֵּן נִדְּמָה לוֹ כְּאֵלוֹ אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִסְתַּפֵּל עָלָיו כְּלָל, וְאֵין פוֹנֵה אֵלָיו כְּלָל, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ אֵין רוּצָה בּוֹ כְּלָל. הֵן עַל כָּל

שאלה:

בתורת רביז"ל שמעתי לראשונה על ההבדל בין "התעוררות" לבין "התחזקות". "התעוררות" פירושו להתעורר לעבודת ה' בדברי מוסר ותוכחה, לראות כמה אני רחוק עדיין משלמות. ו"התחזקות" פירושו לחזק את הנפש עם נקודות טובות, ולחשוב שהש"ת אוהב אותי, ובכל מקום הוא נמצא איתי.

שני דרכים אלו מאוד מבלבלים אותי, הם נראים לי סותרים זה את זה; מה האמת? ובאיזה צד יש להשקיע יותר? האם ראוי ללכת יותר עם מחשבות של "התעוררות" ומוסר, או להרבות בעיקר מחשבות של "התחזקות" ונחמה?

תשובה:

בעניין זה הרבה נבוכים. יש שתפסו עיקר דרכם בעבודת ה' באופן של מוסר והתעוררות - לחשוב מהחסרונות, ולחפש להשלים את עצמו עוד ועוד. ויש שמחמט מציאות חולשת הדורות, שהרבה נופלים לעצבות וחלישות הדעת - תפסו יותר את דרך הנחמה והעידוד, לצפות לתקווה, ולא לדחוק את השעה, להיזהר מ'ריבוי אור', ולהסתכל על ההצלחות בלי להתמקד בחסרונות.

וכך מצטייר כאילו יש בזה ב' דרכים בעבודת ה'; זה נטה לצד ימין וזה לצד שמאל. ולכן יש הרבה בחורים ואברכים שהולכים מבולבלים ואינם יודעים מה הם דורשים מעצמם; כי מצד אחד רוצים הם מאוד להצליח ולהתעלות, אך אינם מוצאים הדרך להתעורר לעבודת ה' בלא להשבר ולאבד את החיות מזהירות, ומצד שני אין להם את הדרך להתעודד באופן שלא יפלו להתרדמה של עצלות.

אך טעות גדולה היא להפריד בין השניים, ולהגדירה כשני דרכים. כי מי שלומד הרבה ספרי רביז"ל - ליקוטי מוהר"ן וליקוטי הלכות, שיחות הר"ן וכדומה, יראה אין כל דיבור שם, כולל את שני ההפכים. כי רבינו לא בא 'לעורר', וגם לא בא 'להחזק', הוא רוצה פשוט לגלות לנו את האמת מה זה העולם ומה המטרה בעולם.

עבודת ה' היא עניין אחד בלבד, והוא: לחפש "להתקרב להש"ת" - והוא הגדרה מופלאה אשר מובא הרבה בספרי רביז"ל - "להתקרב להש"ת"! כלומר להתחזק באמונה ולהשתדל לנסות לעורר את הלב להיות סמוך וקרוב להש"ת" - "ואני קרבת אלוקים לי טוב". והו המטרה.

כאשר יסוד זה ברור, אזי בזה ישנם ב' הבנות אין להתקרב להש"ת. דרך א. לדעת שה' גדול מאוד, ולעולם לא להסתפק לומר הנה הגעתי. כי יש להתאמץ הרבה בתורה ומעשים טובים, דיבורי תפילה ושיחה בינו לבין קונו, והתעוררות הלב לבוא לאהבה ויראה, ולילך מדרגה לדרגה בהכרת אלקותו יתברך, והכל במטרה להיות יותר קרובים אליו יתברך. דרך זו מכונה בספרי רביז"ל בשם "איה מקום כבודו", כי הוא חיפוש תמידי אחר השגת הדיבוקות בכבוד ה'. דרך ב. לדעת שה' כל כך גדול, עד שרחמנותו הגדולה מאירה עד אלי, וגם כאשר אני רחוק מאוד מעבודתו, בכל זאת אני קרוב אליו מאוד. ובה יש הרבה דרכים של מחשבות אין להתחזק "להתקרב להש"ת", להיות סמוכים אליו מתוך הרגשה של שמחה וחיות, גם כאשר מעשינו רחוקים מאוד. דרך זו מכונה בשם "מלא כל הארץ כבודו".

כאשר המטרה ברורה, לא להיות רחוק מהש"ת, אזי אין שני דרכים אלו סותרים זה את זה כלל. כי תמיד חיים עם ב' הדרכים גם יחד - להזדרז בעבודת ה' אך מתוך

חיוזק של שמחה, שה' מתפאר בכל קצת, ואין כאן סכנה ליפול לתרדמה, שהרי לעולם לא אומר הגעתי על שלי.

וזה מה שאמר רביז"ל, 'שעל כל קף התעוררות צריך קערה של התחזקות'. כי צריך לכלול ב' דרכים אלו יחדיו, אלא שבכל זאת, צריך על פי רוב להתמקד בעיקר בשמחה והחיות של "מלא כל הארץ כבודו", ובגודל הרחמים של הש"ת וההתפארות שלו בקצת טוב שזכה, למצוא בזה קרבה להש"ת, והיא הנותנת לו כח וזריזות, לחפש עוד קף של קרבה ה' יותר בעומק.

נמצא שמי שמחפש באמת להתקרב לה', אזי אינו רואה שום סתירה בין שני הדרכים, הוא הולך תמיד עם שני המחשבות יחד, והם מומלאים אותו בהארת הרצון והשתוקקות גדולה להש"ת, אבל השתוקקות של שמחה.

שאלה:

יש מי שנכנס לעבודת ה' ויש לו הרבה נפילות, אז צריך לחזק אותו: 'הש"ת אוהב אותך', 'יש בכך נקודות טובות', 'תמיד אפשר להתחדש'. אבל אני כל כך רחוק מעבודת ה', קר לגמרי, אפילו לא שבור, אני צריך קצת דברי התעוררות לזעזע את הנפש, כבר קשה לי לשמוע דברי התחזקות.

תשובה:

אם אתה עדיין שואל שאלה זו, כנראה שבתוכי ליכך הנך בוער ברצונות להשי"ת, אלא שאינך מרגיש התעוררות גלויה, וכל הזמן הנך רודף את עצמך אימתי אזכה להתעורר לעבודת ה', מתי כבר אשבור על הקדושה, מתי כבר אוכל להתפלל בכוונה, מתי אתמיד בתורה.

מירות זו היא מה שמונעת מהרבה אנשים להצטמצם למעשה, להכנס לעבודת ה' כמה שאפשר כן לעשות, כי אין להם ערך לשום מצווה; הולכים ברחוב, וכל הזמן חושבים "אני כל כך קר בעבודת ה', אני שומר עיניים, מתי כבר אהיה קדוש...", בעת אמירת "ברוך אתה" מכוונים: "אני לא מצליח להתעורר...". לומדים גמרא "אמר רבא", הפירוש הוא: "אני לא מבין טוב את הסוגיה, מתי אלמד כמו שצריך...", ועדיין הולכים בדמיון שדברי ההתחזקות הוא לא בשבילם.

דווקא בשביל זה יש לימודים של התחזקות, לצמצם את המחשבה למעשה, הנה אני בן של הש"ת, התורה ניתנה לי, כל מצווה שבתורה, אפילו אחת היא יקרה למעלה, הש"ת מסתכל על זה ומתפאר עם זה לפני כל מלאכי מעלה... זוהי אמת לאמיתה, יסודות האמונה.

מחשבות אלו מחדשות את האדם לגמרי, ומבעירות את הלב להתחדש בקיום התורה 'למעשה', לחסוף עוד שמירת עיניים אחת, ולשמוח בזה, לומר את התפילה ללמוד גמרא, בלי לחשוב ולחקור האם יש התעוררות או לא, זה לא העניין, כעת הוא דבוק באמונה, שהנה עכשיו הוא עושה משהו שלמעלה הוא יקר מאוד מאוד, דווקא בגלל שהוא כזה אחד שליבו מלא בקרירות לעבודת ה'.

את כל המירות של הריחוק, צריך לקבוע זמן ולספר זאת להש"ת, להתאנח על מצבו ולבקש להשי"ת שיעורר אותי, אבל גם אז בשעה שצועקים להשי"ת, צריך שהלב יהיה חזק ואיתן באמונה ובדברי ההתחזקות, כי העיקר הוא אמונה בהש"ת. וזהו הבסיס לכל ההתעוררות לעבודת ה', וצריך על זה הרבה מסירות נפש, לשנות את כיוון החשיבה, ואת הגישה לכל דבר מצוה.

>>> המשך

כל תנועה ותנועה שהיא מנתקת עצמו מעט מעט מן גשמיאית ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפילו נקדה קטנה מאד, שהיא נעתיק מגשמיאית אליו יתברך, הוא רץ בזה פמה וכמה אלקים פרקאות ופעולמות עליונים (שם).

צריך עקשנות גדולה בעבודת ה'

יצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם, לבלי להניח את מקומו, דהיינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבר עליו מה. וזכר דבר זה היטב, כי תצטרך לזה מאד, כשתתחיל קצת בעבודת השם. כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמין, לאחז עצמו, לעמוד על עמודו, אף אם מפילין אותו, חס ושלום, בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אהד מעבודת השם, פידוע, אף על פי כן עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיחבל בעבודת השם, ואל יניח עצמו לפל לגמרי, חס ושלום. כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיוצא בזה צריכים בהקרח לעבר בהם, קדם שנגנסין בשערי הקדושה, וגם הצדיקים האמתים עברו בכל זה (שם).

דווקא על פתח הקדושה - מתגברים הנסיונות

ודע, שיש אהד שפבר הוא אצל הפתח של הקדושה, והוא חוזר לאחורין מחמת הבלבולים הנ"ל, או שאינו פשהא סמוך אצל הפתח, אז מתגבר עליו הסטרא אחרא והפעל דבר מאד מאד, רחמנא לצלן, בהתגברות גדול ונורא מאד מאד, רחמנא לצלן, ואין מניחין אותו לקנס לתוף הפתח, ונקמת זה הוא חוזר לאחור, חס ושלום. כי כן דרך הפעל דבר והסטרא אחרא, כשרואה שהאדם סמוך סמוך ממש לשערי הקדושה, וכמעט שיכנס, אזי הוא מתפשט עליו בהתגברות גדול מאד מאד, רחמנא לצלן. על כן צריך אזו התחזקות גדול נגדו.

ושמענו מצידי אמתים שאמר, שאלו היה אומר לו אהד, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו: 'אחי, חזק ואחז עצמך' הייתי רץ ומזדרז מאד בעבודתו יתברך, כי גם עליו עבר כל הנ"ל, ולא היה שומע שום התחזקות משהו אדם. על כן מי שרוצה לקנס בעבודת השם, וזכר זאת היטב. וזקן עצמו מאד, ועשה מה שהתוכל בעבודת השם, ובקבות הקמים והשנים תכנס לבטח בעצרתו יתברך לתוף שערי הקדושה, כי השם יתברך מלא רחמים ורוצה בעבודתך מאד (שם).

גם ממקום נמוך - אפשר להתקרב להשם יתברך

אפילו במדרגות התחתונות מאד מאד אור האין סוף יתברך (כמוכן בכתיבים) רק שהוא הקעלה גדול ובלבושין רבים, אבל כל מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם יתברך יכול לדבק את עצמו מכל מקום שהוא, ועל זה נאמר: 'אשרי איש שלא ישפחה וכן אדם יתאמץ בה', כי צריכין התאמצות והתחזקות גדול לזה. וכל מי שהוא במדרגה נמוכה ביותר צריך להתחזק ולהתאמץ בזה ביותר ויותר, כי גם בתוך החשך בגיאי צלקמות יכולין להמשיך על עצמו אור האין סוף על ידי שישתם עיניו וישתל עצמו איה שעה אליו יתברך ועל זה נאמר: 'גם כי אלה בגיאי צלקמות לא אירא רע כי אתה עמיד', וכתבי: 'כי אשב בחשך ה אור לי'. (משיבת נפש אות ב)

עיקר הנחת רוח - מגיע דווקא מהרחוקים

עקר גדולתו של הקדוש ברוך הוא הוא שגם הרחוקים מגונו יתברך מאד מאד גם הם יתקרבו לעבודתו, ובהו נתקשר ונתעלה שמו יתברך למעלה ולמטה. על כן אין לאדם לאיש עצמו מלהתקרב לעבודת השם מחמת שנתרחק מאד מהשם יתברך על ידי הקטיו הקרבים אף שיתרבה לעשות רע חס ושלום - פי אדרבא, מגונו דיקא יתעלה וישתבח ויתגדל כבודו יתברך ביותר פנ"ל. אבל עקר התקרבות הרחוקים להשם יתברך הוא על ידי צדיקי ידור (שם)

מעלה גדולה - כשיש לאדם יצר הרע

והיא מעלה גדולה כשיש עדין יצר הרע לאדם, כי אז יכול לעבוד אותו יתברך עם היצר הרע דיקא. דהינו להתגבר מתוך חמימות היצר הרע, להמשיך ממנו לתוף איזה עבודה מעבודתו יתברך, ואם אין יצר הרע לאדם אין עבודתו נחשבת כלל.

ובשביל זה מניח השם יתברך את היצר הרע שיתפשט כל כך על האדם וביותר על מי שחפץ באמת להתקרב אליו יתברך, אף על פי שעל ידי התפשטותו והתגרותו כל כך הוא מביא את האדם למה שמביא לכמה עוונות ופגמים גדולים. אף על פי כן הכל כדאי אצלו יתברך בשביל התנועה טובה מה שבתקף התגברותו של היצר הרע מתגבר עליו האדם באיזה תנועה ובורח ממנו, שזה יקר אצלו יתברך ביותר מאלו עבד אותו אלף שנים בלי יצר הרע. כי כל העולמות לא נבראו כי אם בשביל האדם שכל מעלתו וחשיבותו היא מחמת שיש לו יצר הרע כזה והוא מתחזק כנגדו. על כן כל מה שהוא מתפשט ביותר ויותר כמו כן הוא יקר בעיניו יתברך יותר כל תנועה בעלמא, שהוא מתחזק נגדו והשם יתברך בעצמו עוזרו לזה, כמו שנאמר: 'ה' לא יעזבנו בידו'. (משיבת נפש אות לו, וראה עוד הרבה בספר 'משיבת נפש')

הכלי העיקרי - לטיפול בנוער מתמודד

שלום וברכה לקוראי הגליון החשוב 'הקבצו' הע"י!

בתור יהודי שעוסק בתחום הטיפול בנוער נושר, בהצלחה מרובה בס"ד - פונים אלי מידי פעם אנשים ושואלים היכן ניתן ללמוד את מלאכת הטיפול בנערים מתמודדים. התשובה על כך מורכבת למדי, אולם בכל אופן - אפשר לומר שהכלי העיקרי לטיפול בנוער מתמודד - הוא 'תורת ההתחזקות'.

תורת ההתחזקות

'תורת ההתחזקות' זהו חלק בתורה המבוסס בעיקר על ספר הזוהר הקדוש, כתבי האר"י והקבלה, וספרי חסידות - אך מופיע בעיקר בתורת מוהר"ן מברסלב. תורת ההתחזקות מציגה את הפן המאיר שביהדות, את הפן הפנימי, האופטימי והחיובי והבונה, בכל מצב ומצב אליו נקלענו. כל דיבור כזה יכול להאיר נפש השרויה בחשכה, לרפא אותה ומכאוביה, ממש להחיות מתים.

אין כמעט אפשרות להציל מנשירה ללא שימוש בתורת ההתחזקות! יש כיום מאות אישים וגופים העוסקים בהצלה מנשירה. בפועל, רק אחוז קטן מהעוסקים אכן מצליחים במעשה ידיהם, ומצליחים להחזיר את הנערים בתשובה שלמה. ולאור היכרותי עם הנושא, נוכחתי לראות כי רוב ככל אלו שמצליחים באמת בהצלה מנשירה והופכים את התלמידים לבני תורה ועובדי ה' - אכן עושים שימוש נרחב בתורת ההתחזקות, ובעזרתה מציתים את האש הרוחנית הפנימית שעדיין קיימת בכל יהודי - להלחיבה, להאירה, ולחבר את התלמידים באופן רגשי וחי לעבודת ה'. כמו אותו ראש ישיבה מפורסמת לנושאים, שהעיד כי הרבה מתוכן שיחותיו לקוח מספרי חסידות בכלל וספרי מוהר"ן בפרט, אם כי בדרך כלל הוא מעדיף לא לציין את 'שם אומרים' מסיבותיו הוא.

סיפור מיוחד שאירע לאחרונה, המחיש לי שוב את הקריטיות של תורת ההתחזקות: ישנו בחור אחד שנפל מאד ברוחניות ה"י, ומהו כשנתיים שהני עוסק עמו להחיותו - לעזור לו להתמקד במצוות שהוא כן מקיים ולשמוח בהם, ללמודו איך לדון את עצמו לכף זכות, לאמץ גישה נכונה ביחס לנפילות שלו, ולהבין את תפקידו המיוחד בעבודת ה' מתוך כל מצב ומצב. וב"ה שכבר התחזק מאד ברוחניות. לפני מספר ימים ישב לידו אדם חרדי בהמתנה לקופת חולים, והוכיח אותו אודות האייפון שהוא מחזיק. אמר לו הבחור: "אל תראה אותי ככה, אני שומר שבת, מניח תפילין, והולך לשיעורי תורה..." טען לו האיש, "כל עוד אתה מחזיק אייפון זה לא שווה כל המצוות שלך". בשלב זה התקצף הבחור ואמר: "תתבייש לך! אם הייתי קצת פחות חזק בדת, והייתי מאמין לך, הייתי עכשיו מפסיק לשמור שבת ולהניח תפילין,

על מצפונך, אבל ב"ה אני חזק בדת, ואני כן ימשיך לשמור שבת, וכן ימשיך להניח תפילין, כי אני יודע כמה הקב"ה שמח בזה".

כשמעתי סיפור זה רוויתי נחת, משום שהבנתי עד כמה גישה 'סטנדרטית' לנער כזה יכולה להפילו לבאר שחת כפשוטו, ורק תורת ההתחזקות היא שמצילה אותו, ושבורך ה' הכנסתי לו את זה טוב בעצמות, שלא יבלבלו אותו כל מיני נשמות טובות. [ואם יחשוש הקורא שמא הנער מסתפק במצוות אלו ונעצר שם, לא היא. עוד באותה שיחה הוסיף לדון עמי כיצד יוכל להוסיף עוד בלימוד תורה ובשמירת מצוות].

לא לזלזל בזה

רבים מהלומדים שנחשפים באקראי לדיבורי התחזקות, עשויים להגיב בזלזול, משהו כמו: 'תנחומים של הבל', 'סתם ווארט חסידי', 'זה בכלל לא הפשט', ופנינים דומים... אולם האמת היא, שמדובר בחלק שלם בתורה, שהוא אחד מהשבעים פנים שקיבל משה רבינו ע"ה בהר סיני. התורה הזו מופיעה בעשרות מקומות בגמרא, מאות מקומות במדרש, ועוד יותר לאורך כל ספר הזוהר וספרי הקבלה, ולאחר מכן בספרי חסידות. נביא בזאת מספר דוגמאות יסודיות כדי לבאר מהי בעצם 'תורת ההתחזקות':

היסוד העיקרי של תורת ההתחזקות הוא, שכל דבר בעולם הוא בשורשו אור אלוהי. כל אדם, כל חפץ, כל מאורע, כל תהליך, כל רגש, הכל הכל. אמנם בדרך הפשט, העולם מתחלק לדברים טובים ודברים רעים, אולם במבט הפנימי - כאשר אנו רואים דבר הנקרא בעינינו "טוב", פירוש הדבר שהאור שבו גלוי ומאיר החוזה, וממילא כל אחד מרגיש בטוב שבו. וכאשר אנו רואים דבר הנקרא בעינינו "רע", פירוש הדבר שהטוב שבו מכוסה על ידי שכבות של דברים שליליים, ולכן הוא מתגלה לעינינו כדבר רע, אולם גם בתוך הרע יש טוב מוצפן. כאשר אדם לומד את תורת ההתחזקות, הוא זוכה לגלות בכל דבר שבעולם, ובכל מאורע שעובר עליו, את נקודת הטוב והאור הגנוזה בתוכו, וממילא הוא מתחבר לאותה נקודת אור, ובמקום להישבר ולהתייאש מהרע הנגלה, הוא שואב כח וחיות מהאור הגנוז בו, וממילא הרע מתקלף ממנו ומתגלה שהוא טוב.

דוגמאות וסיפורים

מרוך המשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה, כתב מאמר בשם 'הדרכה ללימוד המוסרי', ושם מצאתי כתוב 'לבחורים במצב של יאוש - ללמוד ספר משיבת נפש של מוהר"ן מברסלב זיע"א'. שאלתי את תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר המניק שליט"א, ואמר לי כי המשגיח זללה"ה היה ממליץ עד סוף ימיו על 'משיבת נפש' כתרופה חזקה נגד יאוש. כמו כן העידו בפני עדי ראיה, כי גם המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל היה נותן ספר זה

סיפורו של הרה"ג ר' ישראל זלזניק שליט"א

מחשבוני התלמידי חכמים בעיר ביתר עלית נכדו של הגאון הצדיק רבי אברהם

יעקב זלזניק זצ"ל [ראש ישיבת עץ חיים]

הסיפור סופר על ידי בעל המעשה, בכינוס המרכזי לחניכי הישיבות - הכנה לראש השנה תשע"ח, וריגש מאד את הנוכחים, ולבקשת רבים מהם אנו מביאים כאן את סיפורו המרתק והמרגש בשלשה פרקים:

פרק א

לעליה ולהתקדמות בעבודת ה' תלויה באחרים, ואם בדיוק הבחורים לא מספיק מתעניינים כי זה סוף זמן וכדומה - אז כבר אין לי 'מחייב'. מוכרח להיות שה'מחייב' נמצא בתוך תוכי, ולא מבחוץ.

התיעצתי עם הרב שלי, ואחרי דין ודברים - כשהוא ראה שאני נחרץ, וכבר לא מוצא תועלת במהלך שכזה - הוא אמר לי להודיע לראש ישיבה שבחנוכה אני עוזב. לא היה בזה פתרון, אבל לפחות לא רציתי להמשיך לעשות משהו שאינני מאמין בו.

וכאילו לא די בכך - באותה תקופה נכנסתי למשבר כלכלי קשה, ונפילתי לחובות עצומים, שכאשר ישבתי ועשיתי לעצמי חשבון פשוט ראיתי שבשביל לכסות אותם אני צריך לגלגל חובות עד גיל שבעים וחמש... וזה שבר אותי לחלוטין, וכי בשביל זה אני חי - כדי לגלגל חובות?

בקיצור, כל הבסיס שלי נשטט מתחת רגלי, וכל הסולם ששימש אותי עד כה להתקדמות בעבודת ה' - נאבד ממני. כתוצאה מכך, נכנסתי לסוג של 'שיתוק' למשך כשנתיים. כאשר באותם שנתיים, אני ממשיך את חיי כביכול כרגיל - לומד תורה כל היום, ושומר תורה ומצוות, אך בהרגשה חלולה שבמרוכזה ניצבת זעקה אחת גדולה: מי אני? ולאן אני הולך? הייתי מגיע לרב שלי ושואל אותו כל מיני שאלות, הסתכלתי על גדולי ישראל שנמצאים שם למעלה, ושאלתי את עצמי: מה בעצם הדרך שמביא אותי מכאן לשם? מה הסולם? מה המנוע? הו"ל אמנם אמרו 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', אבל אני כבר כל כך הרבה שנים עם ה'שלא לשמה', מתי אם כן אמור להגיע ה'לשמה' הזה? ניסיתי הרי משך כל השנים לעבוד ולהתקדם עם הספרי מוסר, אבל בשורה תחתונה - מה בעצם מקצר את המרחק בין הכורסא עליה אני יושב, לבין הספר מוסר שמונח על השולחן מולי?!

כך עברתי שנתיים נוראות של ייסורי נפש. זכורני שבאותה שנה ביום כיפור - הרגשתי כמו כל יהודי קרבת ה' גדולה, אך יחד עם זאת ידעתי בוודאות שהנה הנה עובר יום כיפור, אני עומד לשתות את הקפה הראשון ולעשות את הטלפון הראשון - והכל פורה. המחשבה הזאת הטרידה כל העת את מוחי, והיא עמדה מולי בצורה של 'דיעה' ולא אפילו בצורה של 'תפילה'. לאחר שנתיים החלה הישועה. ביום מן

גדלתי בבית ליטאי-ירושלמי. אבי וסבי הם תלמידי חכמים ידועים - ששקועים בלימוד, ובאמת אכפת להם מהתורה ומקיומה, וכזאת גם הייתה האווירה בבית. זכורני תמיד כשהיינו מגיעים לסבי זצ"ל הוא היה אומר לנו: "שלום", ומיד היה מפטיר: "אם באת לסבא - אז תפתח גמרא".

הבית שהתגוררנו בו היה מאחורי הבית של הסטיפלער זצ"ל, ואבי שליט"א היה לוקח אותנו הרבה לגדולי ישראל - להרב שך זצ"ל, ולהגאון רבי מיכל פיינשטיין, והגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל, וראיתי אותו מדבר אתם שעות בלימוד בטעם ובחשק. בקיצור, חייתי בסביבה שנותנת הרבה שאיפות לגדול ולצמוח.

כשהגעתי לישיבה, התחברתי מאד לדרכו של רבי ישראל סלנטר, הייתי לומד הרבה מוסר, בשפתיים דולקות וניגון וכו' כפי הדרכתו, ובאמת הייתה לי התקדמות ניכרת לעין. התקדמתי הרבה כל הזמן, וחיפשתי להתקדם עוד, ומהסיבה הזאת עברתי שלשה ישיבות, כאשר בכל ישיבה הייתי משך תקופה עד שהרגשתי שמיציתי את היכולות שלי לעלות שם עוד ואז עברתי לישיבה הבאה. לאחר מכן הקמתי ב"ה את ביתי, וגם לאחר החתונה השאיפות לא פסקו.

המבנה שבו חונכתי היה שבשביל להתקדם חייבים ליצור 'מחייב', כגון משרה תורנית וכדומה, משכך, לאחר תקופה קצרה כשהרגשתי שמיציתי את עצמי בתור אברך ככולו, וכבר אין בזה מספיק 'מחייב' - חיפשתי משרה תורנית, וב"ה מצאתי די-מחר ונהייתי 'משיב' בישיבה קטנה בסדר ג', ואכן זה דרש ממני השקעה, כי הייתי צריך להכין טוב את הגמרא, הבחורים היו שואלים הרבה, וגם מתייעצים וכו', 'והרגשתי שזה מספק לי את ה'מחייב הנצרך'.

כך היה במשך כמה שנים, עד שהרגשתי שאני מדשדש באותו מקום ולא מתקדם מספיק, הבנתי שהגיע הזמן לחפש 'מחייב' גדול יותר, ואכן מצאתי משרה של 'משיב' בישיבה גדולה, וכבר באלול שלאחר מכן התחלתי לעסוק בזה וללמוד. וכאן ארעה התפנית.

באותה שנה, כשהתחלתי את 'זמן חורף' - הרגשתי פתאום ש"זה לא זה". המחשבה שהציפה את מוחי אמרה "לא ייתכן שזה אמיתי!", כלומר, לא ייתכן שהבסיס שלי

לתלמידים שהיו זקוקים לו.

לפני מספר שנים הביאו אלי בחור ישיבה ירא שמים, שלמד בישיבה מצוינת בעבר, אך מחמת מחלה [גופנית] שעברה עליו, נפל ברוחו, והגיע כמעט ליאוש גמור, כשגם מטפלים רגשיים שונים לא הצליחו לשקמו. התחלתי ללמוד עמו את הקטע הראשון בספר 'משיבת נפש', תוך שהנני מסביר לו את הדברים בלשון של ימינו, עם הוספות מעוד ספה"ק. כשסיימנו את הלימוד הוא אמר: "אתה לא מבין מה עשית לי, צמרמורת עוברת לי בכל הגוף! עד עכשיו חשבתי שאני כבר מכיר בעל פה את כל השיחות של המשגיחים, והייתי בטוח שלא תצליח לחדש לי כלום מעבר לשיחות אלו. ופתאום אני מגלה כאן עולם רוחני חדש, משהו שלא ידעתי כלל שהוא קיים, וזה אור אדיר!" הלימוד הזה הקים אותי לתחיית המתים!

לפני זמן מה התקשר אלי אדם חרדי שהתמכר לאינטרנט רח"ל מזה חמש עשרה שנים, וכבר ניסה כמה דרכי גמילה ועוד לא עלתה בידו, ונתתי לו כמה עצות שיקדמו אותו בעז' למטרה. אחר כך ביקשה אשתו לשוחח עמי, ואמרה שהיא עומדת להתמוטט נפשית מכל הצרה הזו, וכבר היתה אצל כמה רבנים ומטפלות

רגשיות ולא הצליחו לעזור לה הרבה, אולם פעם אחת כשהתקשרה לקו טלפון של אחד מהארגונים הנוודים, ענתה לה מוקדנית שסיפרה לה מסיפורי הבעל שם טוב ועוד כל מיני דיבורים מעניינים, בתחילה היא לא הבינה מה רוצה המוקדנית ממנה, אולם תוך כדי שיחה הרגישה אור מיוחד הקורן מהדיבורים, ולמעשה קיבלה מכך הרבה כח להתמודד. לאחר תקופה קצרה, כשהיתה זקוקה לחיזוק נוסף, רצתה לחזור לאותה אשה אך לא מצאה אותה, ועדיין היא מחפשת את אותם דיבורים שיחזקו אותה, ולא יודעת היכן לחפש. ובכן, הסברתי לי שהיא מחפשת את "תורת ההתחזקות", שהיא אכן מחיה מתים, והפניתי אותה אל הספרים המתאימים.

לסיום, הדיבורים שהבאתי בזאת, הם פחות מטיפה מן הים. ככל שנכנסים יותר לתורה זו, ובפרט אם עוסקים בה בדיבור חברים ושימוש חכמים, מגלים עוד היכרות מלאים בדיעת ואור. ככל שלומדים יותר, מתחזקות התחושה של אפסיות האדם מול ענקיות הבורא, ואנו עומדים כמו גרגיר חול מול עולם מלא באור אלוהי אינסופי. החפץ בעילום שמו

אני בא הביתה ומספר זאת לאשתי. והיא אומרת לי: 'נו, ואז?' ואני עונה: 'אז אני הולך לחפש, ואם זה זה - אני הולך על זה!' היא משיבה לי: 'טוב תעשה מה שאתה רוצה!'

מגיע מוצאי שבת, ואני שואל את עצמי: 'איך מחפשים ברסלב??? ב"ה אני כבר יודע שיש משהו טוב שמחכה לי, משהו שיכול לתת לי את הכלים לעלות - אבל איך אני מגיע אליו?'

למחרת, אני מתחיל ללכת ברחוב, ובדרך אני רואה רכבים עם סטיקרים: 'ה' אני אוהב אותך, 'ה' הוא המלך'. בעבר הייתי צוחק על זה: 'אתה אוהב את ה'?' בא אלינו תראה מה זה אהבת ה'! אבל עכשיו אני מתרגש מכל סטיקר - ומתחיל לבכות...

עברו כמה ימים, והנה יום אחד אני רואה איזה עלון שמדבר על 'התבודדות'. כתוב שם שהחפץ חיים היה מתבודד, ושכמסילת ישרים כתוב שצריך להתבודד, וגם רבי אברהם בן הרמב"ם כותב על זה, וכן הלאה... וכתוב שם הדרכה איך להתבודד (משהו כזה בערך): א. תיטול ידיים. ב. תיכנס לחדר. ג. תסגור את הדלת. ד. תשב על הספה. ה. תתחיל לדבר...

לא התרגשתי מזה, אבל משום מה לקחתי את זה אתי, וכשבאתי לבית הנחתי את העלון הזה על השלחן. לאחר מכן יצאתי מהבית והעלון נשאר על השולחן. אשתי מצאה את זה, והתחילה לקרוא. ואז היא מגלה בעצם שהתבודדות זה לא רק ברסלב, אלא זה גם החפץ חיים, וגם המסילת ישרים וכו'. והיא גם רואה הדרכה בדיוק מה לעשות. היא החליטה לנסות; עשתה את כל השלבים וניסתה להתחיל לדבר. היא לא הצליחה, אז במקום לדבר היא התחילה לכתוב: שלום השם יתברך וכו'.

כשחזרתי הבייתה באותו ערב, היא מנפנת מולי עם העלון הזה, ואומרת: "ישראל, תפסיק להתבלבל, ותפסיק לרדוף אחרי אנשים! תעשה מה שכתוב פה!..."

שאלתי: 'זה עובד?' - 'כן, נסית את זה!'

נכנסתי לסלון, והייתי שבת על הספה והתחלתי לדבר. בשקט, בלי קול. ואיך שאני מתחיל - אני מרגיש תנועה בנפש. ואז לפתע מאיר לי שוב אותו אור שהרגשתי בתפילה, ואני כבר יודע: מצאתי! מצאתי את מה שחיפשתי: שנתים! מצאתי את הסולם! מצאתי את הכלים שירימו אותי! ידעתי בבירור שבברסלב נמצא מה שחיפשתי.

וכאן רק התחיל הסיפור.

המשך בפרק ב-ג

הימים התגלגל לידי ספר שמספר את סיפורו של בעל תשובה. קראתי במשך הזמן הרבה סיפורים על בעלי תשובה, בדרך כלל התיאור הוא שהבן אדם היה לו רע, והוא חיפש משהו טוב ואז מצא את היהדות. ואני תמיד התקשיתי: מילא אם היה אומר שמצא 'אמת' - זה נכון! אבל איך הוא יכול להגיד שהוא 'מרגיש' שמצא 'טוב'? למה 'אני' לא מרגיש כך? אני מבין שזה אמת, ואני בטוח שזה נכון, אבל אני לא 'מרגיש' איך שזה טו-ו-ב.

הספר הזה היה אמין יותר. הוא מתחיל דווקא שהיה לו טוב, הוא היה מוצלח ומבוקש - שדרן מפורסם עם השפעה ציבורית גדולה, והוא מדגיש שהכל היה טוב יפה ונוצץ אבל מפלסטיק... - החיוכים מפלסטיק, התפאורה מפלסטיק, וככה הוא מתחיל לתאר את החיפוש שלו ואיך שהוא מתקרב אל היהדות. וכאן אני מגיע למילים שמוציאות אותי מדעת: הוא כותב כך: "קניתי לי סידור חדש ב-26 ש, ואני מגלגל את המילים המתוקות על הלשון שלי 'אלקי, נ-ש-מ-ה ש-נ-ת-ת ב-י ט-ה-ו-ר-ה ה-י-א', ואני מחכה להפסקת פירסומות כדי לפתוח שוב את הסידור".

אני קורא את המילים ואיני יודע את נפשי. הרי אני גם כן אומר את המילים הללו בכל יום, ואני גם מאמין שזה אמת ושזה מצוה, אבל 'מ-ל-ל-י-ם מ-ת-ו-ק-ו-ת? יושב לו שדרן מוצלח באיזה רדיו חילוני, אלפי אנשים שומעים כל מילה שלו, הוא יכול להגיד מה שהוא רוצה וכולם מקבלים את דבריו. והוא - מה שאכפת לו זה הסידור שבכיס...

אני מומשיך הלאה, קורא ומתרגש, קורא ובוכה. הוא מתאר שם את ההתרגשות שיש לו בכל מצוה, הוא כותב שהוא נסע לאומן, ומתאר את ההתרגשות וכו' וכו', ואני מוצא את עצמי נסחף לתוך הספר, ולתוך המסע הזה של הצלחה-חיפוש-ומציאה. כך קראתי את הספר כמה פעמים וכל פעם אני מתרגש מקטע אחר.

באותה תקופה עשו לו ראיון באותו ערוץ שבו הוא היה שדרן. איכשהו השגתי הקלטה מזה והייתי מופתע. הוא הגיע לשם עם כל המראה החרדי, ואז המראיין שאל אותו: "אתה לא מתגעגע לכאן?" ואני אומר לעצמי: אם הוא אומר שלא, אז הוא שקרן! אחרי הכל, הכל שם כל כך נוצץ. והוא משיב: "האמת, יש פה משהו. אבל לי יש היום אנדרדלן אחר! יש לי תורה ויהדות..."

חשבתי על המילים האלו. אמרתי לעצמי שוב: אם הוא היה אומר 'מצאתי את האמת ואני מוכן להקריב בשבילו', או 'אני עושה את מה שצריך' - מילא. גם אני עושה כך. אבל הוא מדבר שיש לו משהו ביד ששווה יותר, ועל 'אנדרדלן' אחר, וזה אני לא מבין: על איזה אנדרדלן הוא מדבר?

קלטתי פתאום שבעצם המפתח אל השינוי נמצא בתוך תוכי - והרגשתי לפתע איך שמשוה בחיים שלי השתנה. ואז זה קרה - התחלתי פתאום לטעום טעם אחר בתפילה. בעבר גם כן הייתי מוצא לפעמים טעם בתפילה, אבל עם הרגשה ש'עוד מעט אגמור עם העבודה הזאת'... הייתי מתפלל ב'אתה חונן' - שיהיה לי שכל, ב'ברך עלינו' - שיהיה לי פרנסה וכן הלאה. אבל כעת זה היה משהו אחר. פתאום התחלתי להרגיש כזאת מתיקות בתפילה שלא רציתי שהיא תגמר!... פתאום אני קורא את המילים "כי קדוש ה' אלקינו", ומתרגש!...

הדבר הזה נמשך בערך שבועיים, ואז - השער נסגר בחזרה. אמרתי לעצמי: יש פה משהו! זה לא סתם! אני כבר שנתיים בחיפוש ואף אחד לא עונה לי תשובות, ופתאום אני פוגש משהו חדש. אני חייב למצוא את הבנאדם ולדבר איתו.

השארתי הודעה בתא קולי של המחבר, והוא חוזר אלי ואומר לי: "כל מה שקראת, זה רבי נחמן מברסלב! אין לי מה לחדש לך! תפתח ליקוטי מוהר"ן ושם כתוב הכל!!!...". - - - אני לא יכול לתאר את האכזבה שהייתה לי. אמרתי בלב: 'וואו, עוד פעם הברסלבר'ס האלה!'

אזרתי אומץ ואמרתי לו: 'יש לי מספיק חברים ברסלבר'ס, פתחתי לא פעם ליקוטי מוהר"ן וליקוטי הלכות אבל לא כתוב שם כלום, הכל זה 'בחינות' ו'בחינות'... שום דבר ממה שאתה מספר על עצמך". והוספתי: "אתה אומר לי שזה ליקוטי מוהר"ן עם פירוש שלך - ניחא, אבל לבוא ולומר שגם אני יכול לראות את זה שם - לא מקובל עלי". הוא ראה שאני אגוז קשה לפיצוח, אז הוא התחיל לדבר איתי, ולחזק אותי, ואני יושב וכותב את מה שהוא מדבר, ומנסה לעבוד עם זה. ככה אני מתגלגל כמה חדשים, כשמידי פעם אני מדבר איתו, והוא מצידו מחזק אותי, אבל לא הסכמתי לקבל שזה קשור לברסלב.

באותם שנים הייתי גר בשכונת רוממה בירושלים. והנה בליל שבת אחד, יצא לי (מטעמי נוחות) להתפלל במנין ברסלב שקיים רק בליל שבת. והנה, אני מתחיל להתפלל - ופתאום חוזר אלי שוב כל האור והמתיקות שהרגשתי באותם שבועיים חלומיים. אני מרגיש שוב שאני לא רוצה שהתפילה תיגמר לעולם... אני עומד ומתפלל עוד עוד - עד שהגבאי כבר חיכה בדלת בשביל לנעול, ומכש הייתי צריך לאלץ את עצמי לסיים.

באותו רגע אמרתי לעצמי: 'יש משהו בברסלב!'

על הפרק

יהודי ער

אם אני ככה, כל כך רחוק וחוטא, די עם השחור לבן. די עם השקר הזה במראה...

החולים הכי קשים

אפשר אולי להבין את המחשבה הזאת, אבל היא מוטעית לגמרי, מעיקרה.

הצדיקים אומרים שלכל יהודי יש שלשה מצבים של נוכחות פנימית כאן בעולם: חוסר הכרה, שינה, וערנות.

השלב הראשון הוא חוסר הכרה; זהו שלב שבו אדם לא מודע לשום דבר. חי את חייו, מתנהל עם הרגליו לפי חינוכו ועניינו, בלי להיות מודע לעצמו, למצבו ולאמונתו.

זה סוג של חוסר הכרה, הוא יהודי והוא חי אבל הוא ממש חסר הכרה. יש בתי חולים מיוחדים לאנשים כאלה שכלום כבר לא כואב להם, השם ישמור. הם ניוונים על ידי מכוונת צריך להפוך אותם מצד לצד ולדאוג להם למזרונים מיוחדים כדי שלא יהיו להם פצעי לחץ. הם החולים הכי אנשים והכי שקטים... לעומתם, אלה שהתעוררו צועקים שכואב להם. פתאום כל הכאבים מורגשים, וכל המצוקות עולות. היד, הרגל, הראש, הלב... הכל כואב.

אותו דבר ברוחניות.

אלה שלא כואב להם הם החולים הכי קשים. אדם שלא מרגיש כאב הוא אדם שעוד לא התעורר מחוסר ההכרה שלו. לא ייתכן לחיות כאן בעולם ולא להרגיש כאב מאוד גדול, הן כללי והן פרטי. כאב על שאנחנו בתוך עולם שמרחיק אותנו מהחייבוק של השם שאנחנו כה זקוקים לו וכה נושאים בלעדיי, כאב על הגלות המרה, גלות הגוף וגלות הנפש, ובית פרטיות - כאב על הבגלן האישי של כל אחד מאתנו שכולל את כל התהיות והשאלות, הבלבולים והערבובים.

מי שלא מרגיש כאב והכול אצלו לגמרי טוב - עדיין לא התעורר. הוא נטול הכרה.

חלום רע

אבל גם כשאתם מתעורר ומתחיל להרגיש את כאב הריחוק, הוא עדיין לא מוכנה 'ער' בפי הצדיקים. המצב הזה של כאב מנותק ומרוחק מוכנה בפייהם 'שינה'.

כמוכן, יש שיפור עצום במעבר מחוסר הכרה לשינה, אבל גם משינה עוד יש לאן להתקדם - להתעורר!

אם אתה מרגיש כאב גדול וריחוק גדול, דע שאתה ישן וחולם חלום רע, ובחלומך כוחות עוינים שובים אותך ומולאים אותך במרתפים אפלים. הבשורה המנחמת היא שלא צריך לתכנן תכנוני בריחה נועזים ממרתפי הצניק המפלצתי הזה, לא צריך למצוא פתרון בלתי אפשרי שינצח את הכלא הבלתי אפשרי שאתה מרגיש חנוק בו. צריך רק להתעורר, לפקוח עיניים, וברגע אחד אתה בחוץ. כמה קל!

אל תיכנס עם היצר הרע שלך בטוען ונטען. אל תלך איתו 'לשיטתו'. מול כל הטענות וההוכחות שהוא מביא לך כדי לרפות את ידך ולהפיל את רוחך, תזכור שעליך רק להתעורר.

יהודי ער הוא יהודי שידוע שהוא קרוב.

לא כתוב שהוא מרגיש קרוב, לא בטוח שהוא חווה את זה. מתקבל יותר על הדעת שבחוויה הוא מרגיש מנותק ומרוחק, אבל להתעורר פירושו להיזכר בדברי הצדיקים האמתיים שהבינו את המציאות לאשורה:

יהודי לעולם לא רחוק. יהודי לעולם לא בודד. נכון שבעקבתא דמשיחא יהודי מרגיש לעיתים קרובות גם ריחוק וגם בדידות אבל זהו רק חלום הסיטום שלו, זאת איננה המציאות האמתית.

שוב ושוב חוטפת אותנו השינה, שוב ושוב עלינו לעשות מאמצים להתעורר. אני יהודי, משמע אני קרוב.

לשאל את מי ששפוי

זו אמירה מאוד מהפכנית, ואנו נדרשים לאמונה גדולה מאוד כדי להאמין בה. אכן, אמונה בדיבורים של צדיקים היא הבחירה שלנו.

רבי נחמן מברסלב אומר שלכל אדם יש בחירה. ואפילו למשוגעים יש בחירה, והבחירה שלהם היא להאמין לנורמליים. משוגע הוא משוגע, זה ברור, מסכן וחולה ומדומיין. אין לו ידיעה ברורה על המציאות ואיך לפעול בה. אבל הוא יכול לשאול מישוהו שפוי.

כולנו בקטגוריה הזאת, במידה זו או אחרת, אבל יש לנו בחירה לשאול את מי ששפוי.

מי ששפוי הם הצדיקים האמתיים, אלה שמסבירים לנו את המציאות.

לפידים בחושך

אנחנו לוחמי אור בתוך חושך שחור. הולכים בעולם במקומות לא סימפטיים. נאבקים בחושך של סוף הגלות. אבל יש לנו לפידים. יש לנו צדיקים שמכירים את המציאות ולא נמצאים בתוך הסרט הרע, והם מבינים אותנו הרבה יותר ממה שאנחנו מבינים את עצמנו, מדברים איתנו ממקום של חמלה גדולה ורצון לעזור ומסבירים לנו:

אם אתה מרגיש רחוק, נרדמת. אני לא מאשים אותך שנרדמת, אני רק מספר לך על זה. אתה לא צלול כרגע, תקשיב למי שצלול. תתפלל לקב"ה שיעיר אותך. תבכה לו: רע לי לישון ככה!

תדע שזה רק חלום רע ולא המציאות האמתית. גם אם כבר אי אפשר לסבול את עצמנו במראה חלילה, ואנו נראים לעצמנו שקרנים ורמאים במראה התורנית - עדיין זו לא סיבה ללכת לשום מקום. אדרבה, תחזיק בכל הכוחות במה שיש.

סך הכול כולנו גרים בגושן. כולנו מוגנים מן המבול בתיבת נוח. בעולם סביבנו גאים גלים עד לשמיים אבל אנחנו עדיין במקום יבש יחסית. אין שום סיבה להיזקק לגלים חלילה.

נכון, החבל מיטלטל ועוברים עלינו דברים קשים. אבל זאת בדיוק הנקודה שבה נדרש המאבק, בגרעין של האמונה, בשורש. כשהכל נראה הכי קשה שיש, אנחנו צריכים לזכור, יהודי אף פעם לא לבד. גם כשהוא מרגיש הכי זרוק, באמת הוא קשור. מחובר בחבל טבור לבורא עולם שכל הזמן מנשים אותו, מחייה אותו, מלווה אותו ושומר עליו.

למה הוא כאן, במקומות הנוראים האלה? כי מפה, אם יאמין, אם ינסה למשוך את עצמו אפילו מילימטר אחד אל הטוב, אם ימלמל איזו תפילה אפילו קלה של 'הצילו', אם תהיה לו איזו מחשבת חרטה, יזכה לתקן עולם במלכות ש-קי כפי שאיש עוד לא תיקן. אל תאמין למי שמאשים אותך. אל תאמין למי שמייאש אותך. אל תאמין למי שאומר שאתה רע, הכל רע ואין תקווה.

תתחזק, תתעורר, תפקח את העיניים ותדע: אתה קשור וגם כל מה שעובר עליו קשור. יש עניין יתהפך לטובה ובקרוב. זאת האמונה היחידה שיש לנו. זאת האפשרות היחידה.

אכזבות...

החופשה עם הילדים, הטיולים ו'חזיון הקשרים המשפחתיים', ההליכה במסלולים והחיוך עם הגלים, כל אלו מביאים רגעים של אושר, אך גם מעלים את העצבים, לפעמים, ביושר. בדיוק שכחנו את המוצץ של המתבכין, והפלאפון נפל למים ואין מי שינחם, והכל חול דביק והחום הזה מעיק, השמים נופלים עליי ואני לבד פה, בהתמודדות עם אסון האנושות וטרגדיית המאה - 'החופש הגדול'.

בין חיוך לאכזבה הבאה, בין שמחה של אמת לזו המדומה, בין תכנית אטרקטיבית לבין השכבת הילדים, מורטת העצבים, שירדמו כבר, רחמים, ומה הם אשמים... מצאתי את עצמי תוהה ביני לביני, האם אלו הם חיי? האם כך אמורים להיראות 'חיים', מלאי מהמורות ומאבקים, וחבל דק של שפיות בין אחריות להפקרות, האם מישהו חתם על ערבות או הביע נכונות, לפני שנכנס לתיק ההורות?!

כשאני מתבונן בחיי מתוך מבט של אמונה, אני רואה רק את יד ההשגחה, ואת כל אותם רגעים של נפילה, תסכול ואכזבה, עצבים וחריקה - אני מגדיר כרגעים של הסתרה, של עיניים עצומות שלא רואות את ההשגחה שקיימת ומנשימה גם בתוכי ההסתרה.

אז איפה, תכל'ס, נמצאת הבעיה?

בספר 'פרי הארץ' מובא שיש מלחמה תמידית בין המלכות של הטומאה למלכות השם בעולם, כאשר המלחמה איננה מתחוללת באמת בשום מקום בעולם, כי הרי מלא כל הארץ כבודו, מתחוללת היא בנו. בתחום הרגשות הלב והנפש, בחלל הפניי שבין הטוב והרע המשמשים בערבובייה.

כשאני מצליח להתארגן בזמן ולעמוד בלוח הזמנים, כשהכל בסדר והחיוך מרוח על הפנים, אני יכול לשכוח להודות על כך לאלוקים, ומה שקורה אז בעצם, זה שאני בונה את היכולת המלכות של הטומאה, של הגאווה, של כוחי ועוצם ידי. וכשמגיעים גלים גבוהים ורוחות סערה, ושהבלבול תוקף בעוצמה את השלווה, וכשלא הכל הולך כשורה ובעצם כשמתחילה ההסתרה, אני פוחד על ממלכת הטומאה שמתחילה להתערער ולאבד שליטה, והדאגה לשלומה של מלכות הטומאה, מקשרת אותי אליה בעבותות של עגלה, עד שבשלב מסוים היא נותנת לי מתנה. תשורה אופיינית, בשר מבשרה -

עצבות ואכזבה.

אבל כשאני רואה בכל רגעי ההצלחה ברית כרותה עם השם יתברך באהבה, וכשאני משתדל להביט אל השמים ולהתחזק תמיד באמונה, גם כשטוב וגם כשהכל לטובה, אז אני בונה בי את מלכות הקדושה. וכשאני מתחיל לעבור מעברים של צמצום והסתרה, אני פוחד שמשוהו באמת קרה, כי הרי את מלכות השם יתברך אי אפשר להחריב ולהביס. החיים הם כמו הלבנה, לפעמים מסתתרת ולפעמים מאירה באותיות קידוש לבנה, ויש מי שרואה חצי כוס מלאה, כי גם המולד מופיע בשיא החשיכה, והילומים כורים מתוך בוך וזוהמה.

כשאני מקבל את הכל באמונה, אני מקבל ממלכות הקדושה תשורה ומתנה, נשמה מנשמתה, חלק אופייני ממה שהיא בעצמה -

שמחה.

אז במקום לבכות על חלב שנשפך, שגלש, שהרטיב את הדף, במקום לקטר ולהתלונן, להיות באבל ולהרגיש אונן, על חורבן ביתי של מלכות גאוותי וכוחי ועוצם ידי, שאכזב ולא הלך בדיוק כפרי דמיוני. במקום לחזק בבטון יצוק של עצבות וייאוש את היכלי המלכות של הטומאה והטירוף, הביטו הרגע על השמים, עובו את הפילוסופיות על צבע המשקפיים, ותחילו לבנות לו בית בתוך לבכם, תאמינו, זה משתלם, לטובתכם.

שאלה:

בעלי רוצה לנסוע לראש השנה לאומן.

אומר את האמת, קשה לי מאד לקבל את הרעיון: קודם כל, מה בכלל העניין של הנסיעה לאומן, ועוד בראש השנה? והאם בכלל זה בסדר לעזוב את ארץ ישראל בשביל זה?

וגם אם יש בזה עניין, וזה מותר, אבל מה פתאום לעזוב את הבית בחג, ולהשאיר אותי לבד עם הילדים. וגם מה עם הסביבה, מה אומר להורים, ומה אסביר לשכנות, זה נראה מאד מוזר ומאד חריג. ובקיצור, כל העניין נראה לי ממש רחוק ומשונה, וקשה ליישום. אבל אני רואה שבעלי מאד מתלהב מהרעיון, ולא מוכן לוותר עליו. לכן, אשמח לשמוע קצת על הנושא, ולקבל מענה על השאלות שהזכרת.

תשובה:

קבלתי את שאלותיך הסוערות, ואשתדל לסייע בעז'ה כמיטב יכולתי.

את כותבת 'קשה לי לקבל את הרעיון'. בודאי שקשה לך, איך לא. משוהו כזה משונה, חדש, אחר, ולא מובן. אחרת מכל מה שינתק מבית הורך ומהסמינר. את בודאי מרגישה כאילו שומטים לך את כל הבסיס שאת עומדת עליו. וכשאדם רועד, הוא מתחיל לצעוק כל מיני דברים בערבובייה. ומכאן כל המטר המבורך של שאלותיך, שנובעות אכן מתוך השינוי והבלבול.

זה מזכיר לי את מה שכתבתי בגליון מס' 1, בו תארתי את קורות חיי והתקרבותי לברסלב בעקבות אחי (זצ"ל). וברשותך אצטט לך קטע ממנו:

"ואז החלו השאלות. כל יום שיש כאשר אחי היה חוזר הביתה לקחת בגדים לשבת - הייתה בידי רשימת שאלות כתובה: למה כך, ואיך כך, ואיך אחרת. מטבעי אני אוהבת לחקור דברים לעומקם, והשאלות היו מנוסחות היטב.

"זכורה לי תשובתו: 'אני נער צעיר, גדול ממך בשנה בלבד, ישנם שאלות שאין לי עדיין תשובה, ישנם כאלה שכן. אבל רשימת השאלות הארוכה שאראת עדיין בחוץ - כנסי פנימה, תתחיל לקיים את העצות, ואז אוכל לענות לך'.

"התחלתי לקיים את דבריו, ואז החלה תופעה מעניינת - השאלות נעלמו לוי!... האמונה בעניינים האלו תפסה את ישותי, לא כי קבלתי תשובות, אלא כי זכיתי לקבל מאחי את מתנת חיי הגדולה ביותר - הארה בגדלות רבני! הארה פנימית יותר מאשר שכלית" עד כאן הציטוט.

ואת ההארה הזאת אני אנסה עכשיו להעביר לך.

אם כן, בואי נחלק את השאלות:

א. מה העניין של הנסיעה לאומן? על זה אשתדל בעז'ה להרחיב, בעיקר בדרך של לב ואמונה.

ב. האם בכלל זה בסדר לעזוב את א"י בשביל זה? את זה נשאיר לעולן של הגברים, כי בעלך נראה מתלבט בכך כמוון או אולי יותר, ואם יהיו לו תשובות לעצמו, לך בודאי זה יהיה בסדר.

ג. מדוע לעזוב את הבית בחג ולהשאיר אותי לבד עם הילדים? זוהי השאלה בה' הידיעה, וזהו לב הקושי, אפילו לאלו שרגילות בזה ומאמינות בכל לב בעניין.

ד. התמודדות עם הסביבה הורים שכנות וכו', זה קושי נוסף וממש לא קל.

נחזור לשאלה הראשונה: מה העניין של הנסיעה הזאת? תופתעי לשמוע: אין לי תשובה בשבילך!

זאת אומרת: בדרך של שכל אין לזה תשובה. כי מוהר"ן בעצמו לא ביאר את העניין. הוא רק גילה את עצם הדבר, והזהיר על זה מאד שכולם יבואו אליו לראש השנה, וממילא הדבר היחיד שיש כאן הוא אמונה! אמונת חכמים, שהוא בודאי ידע מה שהוא אמר, ומדובר בדבר גדול וחשוב מאד. אבל אם אין את הבסיס הזה של האמונה, אכן הקושי הוא גדול ביותר והשאלות יגיעו עד הרקיע.

כדי לחזק את האמונה, אני יכולה להביא בפניך את הדיבורים שאמר מוהר"ן בגדולת העניין, אצטט כמה לדוגמא: "ראש השנה שלי הוא חדוש גדול, ואין זה ירושה מאבותי, היש"ת נתן לי זאת במתנה גמורה שאני יודע מהו ראש השנה"; "והזהיר לעשות כרוז שכל מי שסר את משמעתו ומקורב אליו יהיה על ר"ה אצלו לא יחסר איש"; "אמר בקול חזק מעמוק הלב: מה אומר לכם, אין דבר

גדול מזה, הינו מלהיות אצלי בר"ה. והמשיך: ואם תשאלו אותי, הרי אצל צדיקים אחרים זה לא כך [זאת אומרת, שלא עושים מזה עניין כזה גדול, שיבואו אליהם לראש השנה] אז יהיה עוד קושיה [כלומר יש עליו כבר ממילא הרבה קושיה, תהיה עוד אחת...]

"ואמר, שבר"ה יכולים לקבל אצלו ישועה ותיוקון, מה שהוא עצמו לא יכול לעשות אם יבואו אליו באמצע השנה". ומי שזוכה להיות אצלי בר"ה, ראוי לו לשמוח מאד מאד" [מבוסס על פסוק בנחמיה ח' "אלכו מעדנים ושתו ממתקים, כי חדות ד' היא מעוזכם". ופסוק זה נאמר על ר"ה]. (כל זה מובא בח"י מוהר"ן, כדאי לעיין שם בכל הנושא).

ובקיצור: מוהר"ן מתחנן לכל נפש יהודי, תציל את עצמך ובוא אלי לר"ה. מדוע? הוא לא מסביר, אבל הוא נותן לנו להבין שמדובר במשהו עצום שאין לו תחליף. וזה דווקא בראש השנה ולא בשום זמן אחר.

אז בואי נעשה חשבון עם עצמינו: הרי מה זה ראש השנה 'הרגיל' שאנחנו מכירות - פחד, מתנה, חרדה, וכיוצא בזה. וזה לא סוד שתמיד רצינו שהימים האלה כבר יעברו, ולא נהיה מאוימות מפחד הדין שחורף לנו את כל מה שיקרה כל השנה הבאה כולה. תמיד אמרו לנו, שאם אנחנו רוצות להתעורר, שניזכר נדמיין אלו צרות היו כל השנה שעברה - והרי הכל נחתם בר"ה שער - ורק מזה אפשר לקבל פיק ברכיים.

ובכן, מה נעשה עם כל זה? נקבל פחד וחלחלה, ומה הלאה?! בודאי שנתדל להתפלל, לצעוק, להתעורר, לחזור בתשובה (מה זה?), אבל הרי גם שנה שעברה עשינו את זה, וכביכול זה לא הועיל. אם כן איזה סיכוי יש לי בכלל?

והנה בא אדם גדול מלפני מאתיים שנה, שהכריז והודיע: "מי שמגיע אלי לר"ה, אני יכול להושיעו ולתקנו" - האם לא נקפוז על ההצעה?

אילו היו אומרים לנו: תשלחי את בעלך לחו"ל לראש השנה, והוא יחזור עם 10 מיליון דולר. הרי לא היינו שואלים שום שאלות, וכל הקושי שהזכרת בשאלות 3,4 היו מתגמדים, והרי פה מבטיחים לנו 'ה-כ-ל, והכל' פרושו 'הכל', לא רק 10 מיליון...

קשה לי להעביר לך תחושות של ארבעים שנה ר"ה לבד, אבל תאמיני לי שאני כ"כ שמחה בר"ה למרות הקושי (בכל תקופה יש לקושי צבע אחר), כי אני מאמינה שזה הסיכוי היחיד שלי לשנה שלמה מתוקה וטובה ונכונה.

אולי אסופי עוד הערה: אני מתפללת כל השנים בראש השנה בבית הכנסת בנוסח ישיבתי (כי אין מנין של ברסלב בשום קהילה ועיר רק ב-ים ומירון), ואני מתענגת על התפילה שהיא מלאת יראת שמים והתעוררות. אבל אני שואלת תמיד את עצמי: מדוע הפחד והבכיות קורעות את השמים דווקא ב"ונתנה תוקף" ולא בפיוטים של המלכת ד? הרי זה עקרו של יום! והתשובה היא, כי אחר שבראש השנה היש"ת כותב לנו את כל השנה, זה פחד נוראי וממילא מי פנוי להתענג על רצוננו לראות את מלכנו, ולפחד מהדר גאון עוזו של המלכת ד'. אבל מי שיש לו כוז הבטחה באמתחתו, יכול להתענג ולשמוח על המלכת ה'.

שאלה:

קראתי את תשובתך. שימח אותי לראות שאת מבינה את הקושי שלי, ומגדירה אותו כ'רעידת אדמה', אכן כך אני חשה. אני פוחדת, חרדה, לחוצה, מה אעשה בר"ה לבד? איך אסתיר את הסוד הנוראי מההורים של שני הצדדים? מה אעשה עם הבנים שהגיעו לגיל חינוך? איך מנהלים שלחן חג בלי אבא?

גלוי לב אומר: אינני בשלה עדיין לרעיון. אולי בעוד ארבעים שנה אוכה גם אני לכתוב כמותכם. ביתניים, זמן קצר כל-כך לפני ר"ה, וזה מלחיץ אותי ברמה שלא תתואר.

נכון ששאלותי הקודמות התמקדו גם בצד הרעיוני-ההלכתי, אבל קלטתי שבאמת לא זה מה שמציק לי, אלא בעיקר הצד היישומי. ולכן, אמנע תשובתכם נהדרת ומוסברת יפה. ובעלי מאד נהנה מכך, וחשב שנה עכשיו אשלח אותו בתופים ובמחולות, אבל אני לא!!! להיפך, כמה שהוא מסביר לי את גדולת הענין - אני מתביישת לומר - זה מרגיז אותי יותר, ונוצר מתח רב בינינו. הוא קורא למתח הזה "מניעות שצריך לשבר", ועוד דבורים מהסוג הזה שאינני רגיזה לשמוע, ואינני יודעת מה לעשות.

עלי להדגיש שאף פעם לא מנעתי אותו מהתקדמות רוחנית, אבל עכשיו אני מרגישה שזה כמז מאיים עלי. איך יוצאים מהסבך הזה?

דירה נוצצת

הדירה הצפתית קדמה אותנו בניקיון בוחק ונוף מרהיב. חגיגה לעיניים. הנחנו תיקים ומזוודות, וכבר מיהרתי להזהיר את שלומי ושמוליק השובבים לא לגעת, לא ללכלך, לא לשפוך ולא לשבור...

עשר דקות אחר כך נמלטתי מהבית עם התאומים לכיוון גן השעשועים הקרוב כשאני מחליטה ביני לביני כי אי אפשר לכלוא צמד שובבים בני שמונה בדירה זרה ונוצצת שכזו. נצא ככל היותר לנשום אוויר הרים צלול, נטייל ונסייר ונחזור לדירה השכורה רק ללינה. השניים כבר טיפסו בהתלהבות על המתקנים הצבעוניים, הדומים למדי למתקנים המוכרים שהשארנו מאחור, ופרקו את מרצם במשחק סוער. ומה יהיה כשנאכל ונישן וננוח בבית? מילא, התרווחתי על הספסל הירקרק ונתתי לעצמי להתרפות קמעא מול הנוף הרגוע. אחרי שבת אנקה הכול, אצחצח ואבהיק וכשגברת שמואלי תחזור לביתה - הבית יחייך לעומתה בדיוק כמו קודם. הבטחתי כך לעצמי בנאיביות מושלמת, והחורתי נפנוף עליו לזוג האקרובטים הצעירים שבראש המתקן.

הספקנו להכיר את המוצדה הנישאה על ראש הגבעה, ליהנות מנוף קסום ועתיקות מרתקות, ולחסיפיק לחזור לדירה ולהתכונן לשבת בנחת. הדלקתי נרות מוקדם מבכל שבוע, ויצאנו להקביל פני שבת מלכתא בבית הכנסת העתיק מול הרי צפת התכולים. חזרנו לסיעודת שבת רגועה ונינוחה, ומהר מאוד פנו התאומים לישון עייפים ומרוצים, בלי לגעת ולהחריב את הדירה המבוקה. גם בבוקר יצאו השניים לבית הכנסת, ואני הספקתי לשכוח מההיסטוריה הקלה שאחזה בי מול הדירה הנוצצת. אבל דווקא אחרי סיעודת היום המפנקת, עת הרשיתי לעצמי לפרוש למנוחת שבת מענגת, זה רקרה.

הדלת 'הנוצצת' והמנופצת...

קול נפץ רועם העיר אותנו באחת, וצווחות הכאב שעלו מיד אחרי הונויקו אותנו מיד אל הסלון הור. שמוליק נגלה לעינינו בתנוחה מאיימת ובלתי אפשרית: ראשו נעוץ בדלת הזכוכית הבהוקת מובילה אל המרפסת, זכוכיות מנופצות מכל עבר ודם. דם אדום חם שנבע מפניו של שמוליק הצורח.

"אני לא אשם", ייב שלומי מאחורי בעיניים פעורות "רק שיחקנו תופסת. באמת, אני לא אשם..."

קפאתי על המרצפת מבוועת. בעלי יזנק מיד לדלת הבית וצעק בכל כוחו: הצלה! הצלה!

דלתות נפתחו ונסגרו, שעטות רגלים וקריאות בהלה. לא הבנתי מאום מהמתרחש. רק נעצתי מבט המום בשמוליק שלי ומחשבה אחת מטופשת התעקשה לחזור אל מוחי: מי צריך דלתות זכוכית נקיות ושקופות שכאלו. מי.

שתי דקות אולי שלוש, ואיש הצלה רזי עמד בסלון זרוע ההגיונית. הוא הזעיק במהירות אמבולנס ופלט בלחץ: סכנת נפשות. חייבים למחר לבית החולים.

הוא ניסה לפנות את הזכוכית הגדולות הנעוצות במסגרת הדלת כשבעלי עוזר על ידו. נהג האמבולנס שהופיע סיעע ביד בוטחת לחלץ את ראשו של שמוליק ומהר מאוד, טיפלו אנשי מד"א בעצירת הדם מהפנים הקטנות, הפצועות.

"אימא אימא", צרחותיו הנואשות של שמוליק עברו לאנחות ויפחות חלושות, ואני נאלצתי להחזיק בידו כשכולי רוטטת ולעלות יחד עמו לאמבולנס. בשנייה שהדלתות נסגרו אחרי בעלי והאלונקה, פרץ האמבולנס בשעטה אל בית החולים האזורי. השכנים הטובים והלא מוכרים לקחו חסות על שלומי המבועת, ואני קיוויתי שהם מצליחים להרגיע אותו איכשהו. ניסיתי למלמל תהילים בשפתיים יבשות והמילים התבלבלו בתוך פי שוב ושוב. ליטפתי את שמוליק, בכיתי יחד עמו, ולא, לא יכולתי להביט בתחושת על פניו המאדימה במהירות מפחידה.

הצעה נדיבה...

הגענו. הפרמדיקים גלגלו פנימה את האלונקה בריצה, כשאנו נחפזים אחריהם ומנסים להדביק את הקצב בלב הולם. הרופא התורן ושתי האחיות חשו לעברנו וכבר טיפלו בו בקולות בהולים, רופא נוסף הוזעק מן המחלקה, ועוד אחד אחריו. התחבשות השטחית נפתחה, וזריקת ארגעה מוקומית נתחבה במהירות. הרופאים עיינו ומששו, בחנו ובדקו, נעצו מבטים מעמיקים והתייעצו לחשנית בהולה, ענרכה בינותם.

'נופש - לנפשי'

"עלי לשוחח עמכם בדחיפות". נעקר רופא חמוד סבר מבין הרופאים וקרב לעברנו.

שבו לרגע, החווה בידו על זוג כסאות שנצבו ליד עמדת האחיות, והפחיד אותנו עוד יותר. לשבת? עכשיו? מה הוא רוצה לומר? אי, ריבונו של עולם.

"אהיה כן אתכם", הרים הרופא את מבטו הבהיר לכיווננו: "הרופאים שנמצאים כעת בתורנות אינם מיומנים דיים בשביל לתפור פציעה כמו זו. בנכם נחתך בלחיו חתך עמוק ורחב, והמקום רגיש מאד לצלקות. וידיאנו שלא נותרו בבשרו זכוכיות, וכעת אני יכולים לסגור את החתך המכווץ, והמקום יתאחה. אולם קרוב לוודאי שלחיו של הילד תישאר עם סימן משמעותי ולא יפה. אם תשמעו לעצתי, תיקחו את בנכם במהירות האפשרית לבית החולים רמב"ם. אנו נעמיד להשתכם אמבולנס למרות שאין זו חובתנו. ובכן, להורות לאחות לארוז אותו לנסיעה?" שאל בטון שיודע מה תהא התשובה.

שמירת שבת

נאלמנו בשנית. לנסוע עכשיו? בעלי הגיב מבט אל השעון. שלוש וחצי אחר הצהרים של שבת קודש. כאילו הלפו זיבולות מסעודת השבת הנינוחה שערבנו רק לפני חצי שעה, אולם לא. לא חלפו זיבולות, ושבת קודש עודנה כאן עמונו.

"אני לא יודע", הוא אמר במצוקה. "לא נראה לי שמותר לנסוע בשביל שיקולי אסטטיקה, לא יודע מה אומרת ההלה על מקרה מורכב כזה..." איני יכול לשאול אף אחד. אני חושש שאסור לנו לנסוע.

"ואם נהג גוי סיעע אותנו?" שאלתי בדמעות, לא מסוגלת לחשוב על נסיעה בשבת, אך גם לא מסוגלת לחשוב על פניו היפות והרכות של שמוליק שלי שיטילו תחת ידיים בלתי מיומנות.

"לא יודע מה מותר ומה אסור. באמת שאיני יודע". הוא פכר את ידו בייאוש. "אלו דנים מסובכים, המשתנים ממקרה למקרה, ואין לי כאן את מי לשאול".

הרופא שעיב אותנו לטובת לחקת הרופאים, חזר אלינו בשאלה שהתכוונה להיות רטורית: אתם יוצאים?

"לא. איננו יכולים לנסוע" אמר בעלי בנחישות. וחזר ואמר בקול מעט יותר גבוה: "אנו לא נוסעים. שבת".

"מה? לא תיקחו את הילד לרמב"ם? תגידו תודה שהסכמנו להפנות אתכם לבית חולים אחר. מה זאת אומרת לא נוסעים?" כעס הרופא על קורבנו האציל שנוח.

"זאת אומרת ששבת היום, ואנו לא מחללים את השבת אם לא לצורך פיקוח נפש. שמוליק שלנו יוכל לקבל כאן טיפול וחיוני לא בסכנה". נחצבו המילים ההחלטיות אחת אחת.

"שבת?! בגלל שבת הלחי של הבן שלך תיהרס לתמיד? שבת?! ביטא הרופא את זלולו בקול רועם. "מה פתאום? תראו, אני יודע מה זו שבת, גם אבא שלי עושה קידוש ואימא שלי מדליקה נרות. שבת זה יפה, שבת זה נחמד. אבל אתם לא יכולים להרוס לבן שלכם את החיים בגלל השבת!!" הוא ממש צעק.

בעלי נענע בראשו בתקיפות. שבת היא יפה ומאירה, אבל היא גם מחייבת. אנו מחויבים וזוכים לשמור את השבת גם כשזה לא נוח לנו ולא נראה לנו. הקב"ה נתן לנו את מתנת השבת בכל מצב ובכל מקום, ואנו לא נחלל אותה. אנא, עשו כמיטב יכולתכם לטפל בשמוליק וזכות השבת תגן בעדו.

הניגון המרגש

קמנו מהכיסאות הנוקשים וחזרנו לשמוליק הכאוב. הוא כבר לא בכה, הזריקה כנראה החלה להשפיע, ובעלי ישב על ידו, ליטף את ידו וליטף וליטף. "אבא, תשיר לי משהו" לחש שמוליק משאלה מפתיעה. בעלי עצם עיניים, הוסיף ללטף את היד הקטנה והחל לשיר בקול ענוג, מתאמץ לפלס למילים הקדושות מקום בתוך הפחד והמתח הלופתים מכל עבר. "קה אכסוף נועם שבת..."

הסבתי מבטי מפניו הפצועות של שמוליק, האונתי לנעימה המרטיטה ולא יכולתי לעצור את הדמעות. אסור לבכות בשבת, ידעתי, אך קיוויתי שדמעות של תפילה אינן כלולות באיסור.

ריאנו את קבוצת הרופאים מתפורת לדרכה, האחות חיטאה ידיה

והכינה על ידינו ערכת תחבושות, מחטים מאיימות וחוטים משונים, וליבי פרפר בקרב.

מפינת אולם המיון הצייץ עלינו הרופא הנוקשה, משהה מבט ארוך וזוקף גבה. אחות נוספת קרבה לעברנו ומודדת דם, לוקחת מדדים ונעלמת, ושוב נשלח לכיווננו מבט בוחן לרגע ארוך.

"השבת נועם הנשמות והשביעי עונג..." מנגן בעלי בקול עורג ועיניים עצומות, ולא שת לבו למבטים המציקים, המעמיקים, וגם לא לשעון המתקתק בקצב מהיר.

אני מביטה על המחוגים הדוהרים ודווקא כן שמה לב. האחות סיימה מזמן לחכך את שמוליק, דקות ארוכות עברו ומדוע אף אחד לא ניגש לתפור?!

רופא מומחה

בעלי כבר חוזר שוב ושוב על "ויחיו רחמיך מתגללים" כשהרופא קרב אלינו וחיך נבוך על פניו. "השיר הזה, השיר הזה הוא של שבת?" הוא קוטע פתאום את הזמר במין שאלה לא ממש קשורה.

"כן, מתוך זמירות שבת". מתנער בעלי ומשיב. "מתי אתם תופרים לו את החתך?" אני מתערבת בלחץ לא מוסווה. "הרי יש למחר לפני שיעברו ארבע שעות, נכון?" "ובכן, זה מה שרצייתי לומר לכם. אהמ..." הרופא מתמגמגם וניכר שיה ממש לא אופייני לו. "אתם באמת מוכנים לשמור שבת גם כשקשה לכם, אתם אפילו שמחים ושרים עם השבת, אני לא מבין את זה".

הוא שתק לרגע ארוך, ואחר זרק: הזמנו לכאן את המומחה הכירורגי הטוב ביותר שלנו. הוא רופא דרווי וותיק ומנוסה ברמה ארצית. הוא מתגורר בצפת, ולמרות שהוא יזמו החופשי היחיד בשבוע - הוא הסכים להגיע באופן חריג למענכם. ובכן, עוד כעשר דקות הוא יכנס ויטפל בבן שלכם.

הרופא נעלם מהמקום, מותיר אותנו משתאים ומתפללים ביתר שאת לסייעתא דשמיא. תוך זמן קצר נכנס הרופא הנוכרי, מלווה בשתי אחיות זריזות. הוא חיטא והצמיד, תפר וחייבר את העור השסוע בעדינות מרובה. שעה ארוכה עמל הרופא על תפירת הלחי בעוד אנחנו מתפללים ומתחננים שתצלח ידו ויעמוד המלאך רפאל על ידו לסייענו. הידוק תחבושת עדין, ליפוף רך עוטף את הפנים הקטנות, ועוד ליפוף ועוד אחד. שמוליק נשכב במיטתו עייף ויגע ועיניו נעצמות בין התחבושות הלבנות הכרוכות סביב ראשו.

הוא נותר למעקב ושמיירה בבית החולים, והועבר למחלקה. הוא עוד שכב רדום ומותש כשהצייץ ראשו המגולה של הרופא אל חדרנו. כבשתי אנטה קטנה בליבי, בעוד הרופא פוסע אל מיטתו של שמוליק בצעדים רביים, טפלו בו יפה יפה. מלמל לעצמו עת בחן את התחבושות העוטפות ואנו שמנו לב לחלוק הרופאים שאיננו לובש עתה.

התעוררות חשובה

"סיימתי את המשמרת שלי", אמר הרופא לבעלי, "אבל הייתי חייב לקפוץ לכאן ולספר לכם מה עשיתם לי. זעזעתי אתי לגמרי. הפכתם את עולמי. כבר אמרתי לכם שהורי מסורתיים. גם אני בבית משתדל לעשות קידוש, לפעמים אנו אוכלים סעודת שבת, אך לא הרבה מעבר. פעם ניסיתי לא לנסוע בשבת, ומיד הפסקתי. זה היה קשה ופשוט לא התאים לי. אבל היום אתם הוכחתם לי כי שבת שומרים בכל תנאי. גם כשקשה. גם כשזה לא קל - לכם זה היה מובן מאליו.

אבל עוד יותר זעזעתי אתי עם השירה שלכם. איך אתם יכולים לשיר זמירות כשהבן שלכם יקבל צלקות בגלל השבת? בגלל שאסור לנסוע? הרגשתי שאני חייב לעזור לכם ושכנעתי את הרופא לבוא לכאן במיוחד עבורכם.

ולא רק זאת. אם אתם יכולים לשיר גם במצב כזה, אני רוצה ללמוד ולהתקדם גם בשמירת השבת שלי. עכשיו סיימתי משמרת, אך אחכה עד לצאת השבת ורק אז אסע לביתי. ואולי, אולי אצליח לקבל עלי משהו קבוע בשמירת שבת... האם תרצה לעזור לי בכך? נימתו הפכה לביישנית, ואנו התרגשנו.

פתאום חשנו מדוע הוביל אותנו הקב"ה עד הנה בצהרי יום השבת של הנופש...

המדור שלך לשיתוף בהארות שחשבת עליהם שהאירו לך והעירו אותך לחיים

ספר התהילים

אני יושבת בציון הקדוש באומן מחזיקה את ספר התהילים. פתאום אני מסתכלת עליו בעיניים חדשות וחושבת לעצמי:

אם היו נותנים לך את כל הספר ואומרים לך 'גברת יקרה, מצאנו עותק נדיר של תפילות שאמר דוד מלך ישראל, את יודעת מי היה דוד המלך? את יודעת שהוא רגל רביעית במרכבה. את יודעת שכל מה שאת יודעת את עדין לא יודעת כלום! אז יש לנו כאן עותק נדיר שהתגלה זה עתה של מזמורים שהיא עצמו כתב והתפלל אותם לפני ריבונו של עולם, כעת שימי לב יש לך כאן מאה חמישים מזמורים אבל את יכולה לומר רק מזמור אחד. ככה זה כל אחד זכאי בחיים שלו לומר רק פרק אחד. מה את בוחרת, נו, תעשי את זה מהר'.

אני מתחילה לדפדף בבהילות, וואו, יש כאן 'מזמור לתודה' איזה חזק, רגע, בעצם 'שיר המעלות ממעמקים' זה בדיוק נאמר עלי. לא בעצם 'יושב בסתר עליון' ממש מרגיע אותי ונותן לי תחושת הגנה. אני מדפדת בבהילות ורוצה לבלוע את הכל. אבל נותנים לי רק אחד...

חשבתם על זה? יש לנו את כל ספר התהילים! מאה חמישים מזמורים; כל הזמן, מתי שנרצה וכמה שנרצה ללא הגבלה. יש כפל מבצעים בלי אותיות קטנות.

בעצם יש לנו הכל. יש לנו ליקוטי תפילות, יש לנו את הסידור, יש לנו את ריבונו של עולם - אנחנו רק צריכים להפסיק מלהיות עניים ולהתחיל להשתמש באוצרות שלנו. וזה יקרה כשנוכח להרגיש כמה הם אוצרות וכמה הם קיימים אצלנו. אמן.

מה בקשתך?

המשך

תשובה:

ריגש אותי מאד גילוי הלב והכנות שלך. לא הסתרת את חששותייך תחת מסווה של שאלות אידאולוגיות כביכול, אלא הגדרת ברור מה מאיים עליך. את כותבת אינני בשלה עדיין, מה עושים עם ההורים, עם הילדים, ועם הלבד וכו'. אז כדרכנו, בואי נעשה סדר בדברים, ונראה שבעזרתך לכל דבר יש פתרון ועצה.

תחילה, אתיחס למה שאת אומרת שהדיבורים הרוחניים מרגיזים אותך, במקום לחזק ולחבר אל הרעיון הגדול של אומן ר"ה. מדוע באמת? אנסה להסביר לך את תחושותייך הכמוסות בלב: מרגיז אותך להרגיש שבעלך לא מבין את המצוקה האמיתית שלך, ושאינך מזדבן במצוקה אמיתית ביחס לפעם ראשונה של חוויה כזאת, ועוד בזמן קצר כל כך לפני ר"ה.

בעלך נלהב, הוא כבר בתוך החוויה הרוחנית, ורוצה לחבר גם אותך אליה, ולכן הוא מרעיף דיבורים נשגבים, ולא קולט למה אינך מתרגשת. ומימלא גם הוא נמצא בסבך. וכך שניכם מתנהלים כאילו בודו-שיח של חרשים. ולכן עצתי:

א. הסירי את התנגדותך לעצם הרעיון. והרי את אכן לא ממש מתנגדת, כי הנה את כותבת 'אני עדיין לא בשלה, אולי בעוד ארבעים שנה...' א"כ את בעצם כן מסכימה לזה, יש פה גילוי רצון, אבל בד בבד יש גם קושי גדול. ומימלא זה בדיוק מה שתעשי: העבירי לי את התחושה הזאת בדיוק - אמונה בסיסית ברעיון, אבל פרטים רבים של קושי. ואז תראי שהמצב ישתנה. ברגע שהוא לא יהיה מאוים מעצם הנסיעה, הוא יוכל להתחבר לקושי שלך ולעזור לך להירגע.

ב. שבו ביחד וטכסו עצה, תתלבטו ביחד מה המתאים ביותר למצב החדש שנוצר. אולי לא חייבים להסתיר את הסוד ה"נוראי" (כדבריך) מכל המשפחה, אולי אחד הצדדים של ההורים פחות יגלו התנגדות לכל המצב שנוצר. לפעמים דווקא הורי הבעל יארחו אותך ברצון, כי הרי הן שלחם הוא ה"אשם", מימלא הם יריגשו אחריות להרגיע אותך.

ג. ראש השנה הוא הרי יום דין. והחיי אדם מביא שכל הסימנים שאנחנו נוהגים לעשות בליל ר"ה הם כדי להמשיך המתקה ושנה טובה. ולכן צריך להשתדל להתרחק מכעס ביותר, כי הוא פועל את ההיפך מזה, וממשיך ח"ו דינים וצרות. וגם מוהר"ן מביא, שבר"ה צריך להיות חכם לחשוב רק מחשבות טובות וחיוניות. ולכן חשוב לטכס עצה איפה כדאי לך להיות בר"ה, מקום שביאי לך הכי הרבה רגיעה במצב

מאשה לרעותה

מעשה בתספורת

- אז מה עדיף?

- לא יודע. אני נשאר בבית עד שזה יגדל.

פרק ג'

'רק זה לא' חשבתי לעצמי בחדרה. הילד הזה כבר נשאר לי בבית המון זמן על רקע חברתי. זה הספיק לי לכל החיים.

נס שזה קרה בסוף שבוע יום חמישי בערב. ביום שישי הוא נשאר בבית. כל השבת הוא היה במעצר בית כשאני מודדת בעיניים כלות את המילימטרים ששערותיו מצמיחות מידי שעה, וכובשת אנחה בליבי. שרק לא נסתבך איתו.

שלא ידקדק איתי כחוט השערה, שיתגבר ויצא מהבית, מה קרה.

פרק ד'

מוצאי שבת הוא מגיע אלי עם המכונה.

אמא, אולי נעשה על אפס?

- ??????

- לא עוזב. תעבור על כל הראש על מספר אחד חוץ מאשר על הקרחת. זה יראה כבר אותו הדבר כי השיער גדל. כמעט ולא יראו הבדל.

- טוב אז תעשי לי?

- מותק, אני במכונה הזו כבר לא נוגעת.

הוא גילה חוש הסתפרות יוצא מן הכלל והסתדר לבד.

יום ראשון הוא הלך כרגיל.

ללמדך שכאשר את מרימה ידים ונושאת עיניים בהכנעה ובתפילה אצל השם יתברך הכל אפשר.

סוף סיפור.

פרק א'

סיפרתי את מנחם בן השתיים עשרה. ילד בעל רגישות חברתית ושימת לב מיוחדת למראה מוקפד ומסודר, עוד פרט טכני קטן.

על קדקודו ב"ה שיער עבה וסמיך, מה שגרם לי להרגיש בתחילת הסיפור כאילו אני מכסחת דשא. המכונה שכבר עברה תלאות רבות וכתבה כרך עב כרס של סיפורים (תספורות זאת אומרת) כבר לא היתה במיטבה, וכך היו אזורים בקרקפת בהם הייתי צריכה להתעקש ולחזור שוב ושוב. על הסיפור.

בסיום התספורת נאנחתי בהקלה וכמו תמיד נדרתי נדר שבלי נדר אני יותר לא מספרת אותו עם המכונה הזאת. יש לי מן חלום בלחות כזה בו הילד נשאר עם ראש קצוץ למקוטעין מן דוגמאת שבילים מסועפים תחומים בגדר חיה והמכונה מסרבת להמשיך את הסיפור ומשאירה אותנו באמצע המתח.

פרק ב'

אחרי שהוא התקלח והלך להביט במראה כדי להנות ממראהו הקצוץ והמחודש התגלה ה"ברוך" כנראה שבסערת הכיסוח עברתי לו מדי הרבה פעמים או שהפכתי את הזווית של המכסחה (המכונה, סליחה) באזור קידמת הראש.

לא משנה מה היה, הילד נשאר עם קרחת עגולה בקידמת פדחתו, מקום שהכיפה לא מסתירה.

- אולי נעשה את הכל על מספר אפס? (גירסא אלגנטית ל"בוא נעשה לך קרחת ודי")

- לא!!

מה את רוצה? שכולם יצחקו עלי שאני ברסלבר עם קרחת? (בגירסא מקוצרת)

החדש שנוצר לך, אולי ההורים שלך הם כן מתאימים ולא יעוררו קושי נוסף?

ד. עצה נוספת שרבות מיישמות אותה, בעיקר בעלות תשובה, שאווירת החג בבית ההורים שלהם אינה מתאימה לה"ה, והיא: הן הולכות לחברה או מזמינות אליהן אחת או יותר נשים שטוב להן איתן. יש בזה הרבה מעלות; הילדים מעסיקים אחד את השני, ואפשר ליצור גם תרונות לתפילה ולתקיעות. כך גם את יכולה להתחבר לחברה שנמצאת במצב שלך, לא חייב להיות אירוח מלא, אפשר רק לאכול יחד וכו'.

ה. חפשי חברות להתמודדות. כשתבדקי, תופתעי לשמוע כמה הרבה נשים מתמודדות השנה (בס"ד) בקושי הזה... ברמה זו או אחרת, בשלות יותר או פחות. רבות מהן מסכימות שהבעל יסע, אבל הפרטים המעשיים מכבידים עליהן, או שהן לא מסכימות בלב שלם אבל מבינות שאין ע"ז ויכוח, או כל צורה אחרת שיש בנסיון הלא-קל הזה. וכך תוכלו להתחזק יחד. (אולי מערכת העלון תוכל לחדש בין הנשים הללו).

ו. בבית שמש נוצרה יוזמה של נשים. הן נוסעות למושב קוממויות ונמצאות יחד. הבנים מתפללים שם בביתנו"ס המרכזי בפקוק של אברך. אינני בקיאה בפרטים, מי שזה יכול להתאים לה, יכולה ליצור עמי קשר במס': 029922359, ואשתדל לברר לה הכל.

לסיכום: אני יוצאת מתוך נקודת הנחה - ואני מקווה שאינך כועסת עלי - שבעלך בוודאי יסע, על זה אין עוררין. השאלה היא: מה איתך? אם כן, עלייך רק לצאת מסבך הדמיון המאיים, שבעיקרו הוא דמיון ופחד המגדילים את הנסיון, ולחזק את הדמיון החיובי, ולומר לעצמך: יש לי כח לנהל את החג בצורה זו או אחרת באווירה טובה ונהדרת. תשאלי אחרות שכבר עברו את זה, ויאמרו לך שהיה בסדר ואולי אפילו נפלא.

ובקיצור, אל תתבוססי בקושי. תנסי בכל זאת לא להחמיץ את הזכות הגדולה (את לא תחמיצי גם אם ח"ו יהיה לך קשה, אבל כשמקיימים בשמחה מרוויחים יותר), ולעלות לגל של התחברות לעניין. אם קשה לך לשמוע על כך, הסבירי לבעלך שעכשיו ישוחח אתך רק על הדברים הטכניים והסידוריים... אבל בר"ה כאשר מימלא הוא נסע כבר, אולי תצליחי לקרוא על גולות ר"ה של מוהר"ן, ולדבר על כך עם הילדים אם יש מצב לכך.

וכך אולי כבר בשנה הבאה (ולא בעוד ארבעים שנה...) תוכלי כבר לומר: אני לא 'מסכימה' שבעלי יסע אני 'רוצה'!...